

MEIE TERJERID

NR 13. JUUNI 2021

TÕELINE KUNINGAS NÄITUSERINGIS

lk 8

Inga Tomson, lk 4

Westiede ajalugu,
lk 30

Staffordshire'i bullterjer, lk 27

ADVANCE

ADVANCE veterinaarse toitumise eksperdina
jagab oma toitumisalaseid teadmisi Teile,
et saaksite leida igal ajal **oma koera ja kassi**
vajadustele parimaid lahendusi

ACTIVE DEFENSE

✓ **SCIENTIFICALLY PROVEN**
Immunoglobulins & Polyphenols

ACTIVE
IMMUNOGLOBULINS

NATURAL
POLYPHENOLS

Turustaja:
Nostrem Pet OÜ, Töökoja 7, Tallinn
Tel +372 6418708
www.nostrem.ee

Vaata rohkem: www.advance.com

TOIMETAJAVEERG

Kindlus ja selgus antud ajahetkes justkui puudub, aga vähemalt on kindel see, et meie ajakirja kolmeteistkümnnes number ilmub juuni alguses. Jääb üle vaid loota, et saame ajakirja traditsiooniliselt jagada ETÜ suvisel erinäitusel, aga selles enam nii väga kindel olla ei saa. Kui kindlus puudub, siis lootus jääb ja elu läheb omasoodu edasi – kas see ka meie oodatud näitusemelu kaasab ja piiritagust aretustegevust võimaldab, on koerakasvataja jaoks küsimuste küsimus.

Lõpuks jõuab meie ajakirja esikaanele airedale'i terjer Saredon Deliverance, kes viimaste aastate uskumatute saavutustega on selle au kuhjaga ära teeninud ja Jekaterina Kantijevskaja annab ülevaate selle suursuguse koera elust. Pöörame pilgu Eesti Kennelliidu büroosse ja kaante vahele jõuab lugu klienditeenindaja Inga Tomsonist, kes on juba aastakümneid meile oma lahkkel moel professionaalset abi pakkunud. Katrin Auser jätkab vanade reisimälestustega seekord aastal 2004 kireva seltskonnaga Venemaad külastades. Koerte toortoimisest annab ülevaate My Pet'i asutaja Katrin Roop ja vaksineerimise vajaliku teemaga jätkab loomaarst Janne Orro. Anu Keerd avab kennelilugude rubriigi meenutades päeva, mil tema perre tuli esimene welshi terjer, kes pani aluse kennelile Ak Mil Vista. Pesakonnalugu räägib ühest Armirelli pesakonnast alguse saanud punasest liinist ja tavapärasel moel tutvustame tõugu, kelleks on seekord staffordshire'i bullterjer. Koolituslehekülgedel jagab Rita Annus teavet klikkerkoolitusest ja ajalugu puudutab seekord west highlandi terjerite minevikku pisut lõbusamas võtmes.

Kui sa oled huvitatud sellest, et tublimad tegijad ja põnevamad lood jõuaks ajakirjaveergudele, siis jaga julgesti vihjeid e-mailile: toimetus@terrier.ee ja meie anname endast parima, et neid lugusid kajastada.

Suur, suur tänu kõigile meie koostööpartneritele ja toetajatele: Advance, Norna, MyPet, Janne Orro Loomakliinik, Dimedium, Ristsõna Ristik ja Pontu OÜ. Tänu teile on võimalik ajakirja trükiversiooniga jätkata ja meie lugejat terjerilugudega rõõmustada.

Soovime kõigile meie lugejatele sooja ja meeleolukat suveaega!

Ajakirja toimetus

Trükkija: Printon AS. Tiraaz 500 tk.

Kaanefoto: Viktoria Baranova

AJAKIRJA TOIMETUS:

Peatoimetaja: Anne-Lii Sild

Toimetaja: Rita Annus

Kujundaja: Mihhail Knut

Assistent: Margot Oder

ASENDAMATU INGA – LAHKE JA STOILISELT RAHULIK

Inga ja Kukkel EKL-i büroos

Enamikul tõukoera omanikest ja eelkõige kasvatajatel tuleb ette kokkupuuteid Eesti Kennelliidu bürooga ja kui teil veab, siis tervitab teid seal klienditeenindaja Inga Tomson. Tema professionaalne käitumine ja soe suhtumine aitab probleemid lahendada justkui võluväl.

Inga Tallinnas õppimas aastal 1998

„Inga on oma kaasteeliste poolt äärmiselt hinnatud ning seetõttu ollakse nõrduinud, kui mingil põhjusel on tema asemel keegi teine“,

räägib Inga pikaajaline kolleeg Elo Lind, kes sai seda Kennelliidu büroosse tööle tulles omal nahal tunda. „Enne mind oli samas toas töötanud Inga ning sisse kolides sain kaaslaseks tema senise naabri – faksimasina. Leebelt öeldes polnud too olukorraga rahul ning näitas seda ka igati välja. Iga kord, kui ma üritasin faksi saata, vilgutab masin mulle tulesid ning piiksus põlglikult“, meenutab Elo, kellega faks sugugi suhelda ei soovinud kuni tuli Inga, patsutas Elole lohutavalt õlale, naeratas faksimasinale ja faks sai probleemideta saadetud.

Aastal 2000 läks Inga Tomson Eesti Kennelliidu büroosse sekretäri ja kontoritöö praktikale ja juba järgmisel aastal asus ametlikult tööle EKL-i krantsiregistri pidajana, kes sisestas kliinikute poolt väljastatud koerte andmed registrisse.

„Läksin klienditeenindajaks aastal 2002 ja sinna ma ennast unustasin“ nendib Inga, kes kolis siis ümber büroo eesruumi. „Siis oli „ürgaeg“ ja telefonid ei juhatanud inimesi sihtkohta, vaid nendega sai lihtsalt helistada. Koeraomanikud uurisid telefonitsi, mis dokumente kaasa võtta ja kus büroo asub. Seletad siis, et „Siili 21, punane telliskivimaja, uks on maja nurga sees. Palun tulge 9-kordse maja kümnendale korrusele.“ Kui selle lause peale saabus mõtlik paus, oli aru saada, et klient mõtles kaasa“, meenutab Inga kontori nalja ajast, kui büroo asus 9-korruselise maja kümnendal korrusel.

*Krants Pepe Amadeus ja kass Kommunist Parteipoeg
Grammofon*

Lapsepõlv möödus Ingal Haapsalus, kus ta lõpetas Wiedemanni Gümnaasiumi ja seejärel suundus Tallinnasse õppima müüja-klienditeenindaja ja sekretäri ametit.

Haapsalu ajast on meenutada krants, kelle nimeks oli Pepe Amadeus. „Alguses oli ta Trell, sest isa läks Tallinnasse trelli järgi ja tagasi tuli ta koeraga, kuigi ema ei tahtnud üldse koera. Oli selline väike valge ja pehme nagu bichon. Läksime suveks ära ja kui sügisel tagasi tulime oli koer muutunud karmikarvaliseks, mis oli algul võõrastav, aga peale seda on nad mul kõik karmikarvalised“, meenutab Inga lapsepõlve sõpru, kelleks oli veel kass nimega Kommunist Parteipoeg Grammofon; „Õudne kisakõri. Isane, aga ühel talvel tõi ta meile kiisupojad koju. Leidsime emase kassi, kes polnud meie kass, kuuri alt surnuna. Ta oli seal poeginud, kassipoegadel olid juba silmad peas ja isane korjas nad üles“.

Norwichi terjer Elli aastal 2009

Ingat on alati kõnetanud terjerid. Esimene krants oli ka natukene nii välimuselt kui ka loomult terjeri moodi. „Vahepeal võtsime sõbrannaga kahepeale puudli, kes elab nüüd Saaremaal. Puudel pole minu loom. Millalgi mõtlesin cairni peale. Tegelikult oli esimene valik jack russell, aga ma arvasin, et selle iseloomuga ma toime ei tule. Siis aga sündisid Jaanikal norwichid ja mulle tundus, et see on just see. Elli tuli meile aastal 2007“, räägib Inga, kelle peres on praeguseks norwichid Elli (14a) ja Kukkel (3a) – mõlemad Jaanika Kuldmaa kennelist PHOENIX EMPEROR. Mõlemad on kaasomandi koerad ja kummalgi on olnud üks pesakond Jaanika kenneli alt.

Peagi tuli jääda lapseootuspuhkusele ja Ingat tuli asendada Regina Pesur. Poeg Karl sündis

Poeg Karl koos Elliga

2002 aastal täpselt Eesti Võitja näituse ajal. „Lubasin küll tüdrukutele appi minna, aga ei jõudnud. Nüüd on Karl 18, õpib kokaks, hakkab õpinguid lõpetama ja peaks sõjaväkke minema. Kukkel on tema koer. Lubasin pojale Elli pesakonnast kutsika - see võimalus küll luhtus, aga kutsikas tuli ikkagi Jaanikalt. Ma olen talle siiralt tänulik mõlema punanaha eest. Kui Elli kutsikana saabus meile koju ja jõudis seal veidikene kohaneda, siis Kukkel saabus otse bürosse – tema karjäär algas pikast tööpäevast ja siis sai lõpuks koju“ räägib Inga ja usub, et büros saavad ka koerad sotsialiseeritud - üks ütleb ühte, teine teist ja nii nad kasvavad.

Inga büros koos Elli (14a) ja Kukkeliiga (3a).

Kolleeg Elol on asjakohane tähelepanek: „Inga on suurepärase näide sellest, et looduses valitseb tasakaal. Terve tema olemuse saab kokku võtta

PERSOONILUGU

kahe sõnaga – lahke ja soe. Inga on leebe, lõputult kannatlik ning stressiolukordades stoiliselt rahulik. Ja tal on norwichi terjerid, kes on oma olemuselt kõigi nende eeltoodud epiteetide vastandid. Tõsi – Ingal ja ta koertel on ka märkimisväärseid ühiseid jooni. Nii Inga kui ka tema “punanahad” on hea huumorimeelega säravad seltskonnahinged, kellega kohtumist alati ootad ning kelle järele igatsed!“

Mõlemad Inga koerad on näitustel käinud, Elli käis Jaanikaga ja Kukkeli käib nüüd Jaanika tütar. „Kukkel kuulub Karlile ja temaga tegeleb Jaanika tütar Inna – uus põlvkond on peale kasvanud“, tunnistab Inga, kes küll käib näitustel, aga ringi minemine on tema jaoks liiga kole. „Keegi arvustab minu koeri, ma ju tean, et nad on parimad“, naljatab koeraomanik, kes ise kasvatajatööle pole mõelnud.

Kukkel on näitusel käinud

Bürootöö alguaastaid tänase päevaga võrreldes tõdeb staažikas klienditeenindaja, et mahud on meeletult muutunud: „Vanasti oli kõik paberkandjal, ka näitustele registreerima tuldi bürosse. Meeletult oli selja taga kaustu, kuhu pidid kõik kirja panema. Nüüd käib registreerimine kodust online. Sellest hetkest kui kõik muutus avalikuks, on palju raskem – iga liigutus on näha ja eksida ei tohi“.

Kliendid on aastatega Ingale väga omaks saanud: „Kõige rohkem vajavad teenuseid ikka kasvatajad ja osad lihtsalt tahavad suhelda. Kui tulevad mõned vanemad kasvatajad, kes käivad väga harva, siis vahel juhtub nii, et meelde ei tule mitte inimese nimi vaid tõug. Büroos käib ka palju muukeelset rahvast, kes jäävad hätta keelega, pesakondade registreerimise ja muuga“.

Inga jaoks on hea klient see, kes kuulab ja püüab aru saada. „Mõni tuleb nii emotsionaalselt, et sa

näed, et ta ei kuule – räägi nii palju kui tahad. Kõige raskemad probleemid, mis inimesi siia toovad, on tõuraamatu määruse rikkumised. Seal tuleb väga rahulikuks jääda, sest inimene on siis tavaliselt väga tige. Tuleb lahti seletada, millest probleem tekkis ja et nad peavad olema aretusseadustega kursis juba enne paaritust. Põhilised probleemid on ikka kasvatajatega ja on ka omandi vaidlusi – need on samuti väga emotsionaalsed teemad, sest inimesed tulevad enamasti oma õigust nõudma, kuid sageli ei saa siin neid aidata ja nad peavad kohtu poole pöörduma. Probleemid on ajas kasvanud. Vanasti oli Kennelliidu sõna seadus, kuid nüüd ähvardab nii mõnigi esimese asjana kohtusse kaevata. Enamasti need probleemid ikka rahunevad ära. Aga nii ta läheb, kõigepealt ikka ähvardatakse“, räägib oma töö argipäevast Inga, kes siiski on bürosse jäänud vaatamata sellele, et kaadri volavus on väga suur. Iga kolme aasta tagant vahetub juhtkond – see on raske ja probleemne aeg, sest tuleb uute tuultega kiiresti kohaneda ja töökeskkonda sulanduda, aga Inga oskab seda suurepäraselt.

Kõige meeldivamad mälestused jäävad Ingal ikkagi algusaastatesse, kuigi rahvast käis meeletult palju rohkem ja paberitööd oli tohutult. „Pinge oli suurem, aga inimesed olid sõbralikumad. Büroosisene õhkkond oli hästi sõbralik“, sõnab Inga ja nendib, et ka organiseerimine ja sündmustele eelnev melu on ajas ja ruumis väga palju muutunud. „Vanasti ju pakkisime numbreid ja saatsime neid välja – see kõik oli väga ühendav. Elu on igas valdkonnas individuaalsemaks läinud ja ka siin on kõik rohkem tubadesse jaotunud. Nüüd on kõik kuidagi ametlikuks läinud. Vanasti oli nii, et mina, Elo ja Regina istusime kokku

Elo Lind koos saksa lambakoer Nikiga

ja mõtlesime välja, tegime valmis, kaunistasime saali omatehtud asjadega, aga nüüd on aeg edasi läinud, kõik tellitakse jne.“, kõlab Inga hääles väike nostalgianoot.

„Siilis olime ju 10ndal korrusel ja kui Elli mind büroos vahel üles ei leidnud, siis läks ta otsima. Büroo uks oli lahti ja alati läks ta lifti juurde ja ootas seal, sest ta polnud kunagi trepist käinud“, meenutab Inga lugusid, mis tegi tollel ajal kõigile palju nalja.

Elli kohta on veelgi märkimisväärseid fakte. „Elli tõutunnistus on olemas igas FCI riigi kontoris. Kui EKL tõutunnistuse blanketti muutis, oli vaja FCIsse saata näidised ja nagu ikka oli asjaga mega kiire. Nii saigi kasutatud Elli tõutunnistust näidisenä, ta oli selleks ajaks juba sobivasti aretuseast väljas ja näitusekarjääri lõpetanud“, räägib Inga oma legendaarsest norwichist.

Elo Lind jagab meiega pildikese Kennelliidu büroost: koon on koon. „Tavapärase lõuna-aeg. Inga istus laua ääres, sõi rahulikult, luges söögi kõrvale ajalehte ning poetas – lehelt pilku tõstmata – “koerafondi” ootavatele kontorikoertele (kelleks toona olid norwichi terjer Elli ja saksa lambakoer Niki) kordamööda suutäiekesi. Ikka Nikile ühest käest ja Ellile teisest käest. Elli figuurile mõjus selline toitmine hästi, Niki omale mitte. Küsite miks? Sest kohe, kui Niki oli “oma käest” suutäie kätte saanud, sirutas ta vaikselt ja elegantselt oma

pika kaela Inga selja tagant teisele küljele ning noppis Inga sõrmede vahelt – kuniks Elli talle mõeldud ja pakutavat kraami alles mõtlikul ilmelnuusutas – pakutud palukese endale“.

Seepeale meenutab Inga, et Elo sakslane Niki imetas siin omal ajal Ellit: „Avastasime, et magavad kogu aeg üksteise kaisus laua all ja siis selgus, et Nikil on hull ebatiinus ja Ellil kogu aeg kõht täis – kõik probleemid lahendatud, kõik õnnelikud“.

„Aeg-ajalt, kui büroos on pingelised momendid, siis ikka mõtled, et kuhu nüüd joosta“, arutleb Inga ja näeb alternatiivina ikka klienditeenindaja tööd kuskil mujal. Hea ülemus Inga jaoks on see, kes kuulab ka alluva ettepanekuid, mitte ei raiu ainult oma. Pingeid maandavad koerad ja oskus lasta endast kõik negatiivne välja nii, et seda koju kaasa ei vii.

„Nüüd on kodukontor ja töö ei käi enam kellast kellani. Istudki arvuti taga ja vaatad ka õhtul meile. Kodukontoris on segavaid faktoreid – mees ja koerad. Mees muutub kohe hoopis saamatumaks, kui kodus olen“, muigab Inga ja lisab, et poeg õpib praegu Haapsalus.

Asendamatu Inga jätkab töötamist Eesti Kennelliidu büroos ja tema hinge soojendab inimeste tänulikkus.

Anne-Lii Sild

Pildid Inga Tomsoni erakogust

Inga Eesti Kennelliidu büroos

AIREDALE'I TERJER SAREDON DELIVERANCE - TÕELINE KUNINGAS NÄITUSERINGIS

EST JCH TLN WCup17 TLNW17 EST
CH LTU CH BALTERW17 EST W17 LVA W17
LVA CH ROU CH RUS CH TLN WCup18
TLNW18 BALT W18 POL CH BALTERW18
TLN WCup19 C.I.B TLNW19 RUS Club CH
OgreW19 BALT W19 LVA W19 TLN WCup20
TLNW20 BALT W20 EST W20 SAREDON
DELIVERANCE

Omanikud: Jekaterina Kantijevskaja & John
Averis

Jekaterina Kantijevskaja kennelis **KATHERINA'S LAND** nägi esimene airedale'i terjerite pesakond ilmavalgust aastal 1991. Ametliku FCI kinnituse sai kennel aga kaks aastat hiljem. Kolmekümne aasta jooksul on tarmukas kasvataja aretanud ridamisi silmapaistvaid näituse- ja aretuskoeri, kes on tema kennelile aupaistet ja kasvatajale palju rõõmu toonud. Viimaste aastate eriliselt särav täht on SAREDON DELIVERANCE, kes ei kannu küll Katherina's Landi uhket nime, kuid põlvneb Jekaterina kasvandikust Katherina's Land Spicy Cherry, kes tollel ajal elas Inglismaal airedale'i terjerite kasvataja John Averis'e kennelis.

1. Kes on SAREDON DELIVERANCE ja kuidas sa oskasid kaugel sündinud pesakonnast sellise erilise koera endale valida? Saredon Deliverance, koduse nimega

Bert, on minu kasvatatud emase poeg. Mõlemad vanemad olid super koerad ja samuti vanavanemad. Emane oli Inglismaale rendile antud ja tingimuseks oli, et kutsikas tuleb sealt mulle tagasi. 5-kuusena ta tuligi. Kasvataja valis ta ise välja, kõiki kutsikaid pole ma näinud.

2. Milline oli Bert kutsikana ja kuna hakkas selguma tema uskumatu võimekus näituseringis?

Kohe kutsikana oli näha, et Bertil on potentsiaali. Alguses hakkas kasvama küll väga naljakalt - esialgu pikkus, siis kõrgus, oli nagu kitsepoeg. Isased arenevad kauem, airedale'id isegi 4-5 aastani.

3. Mis on see miski, mis teeb ühest koerast nii võitmatu imelooma näituseringis? Ma arvan, et ikka anatoomia. Trimming loeb meie tõu puhul ka väga palju. Karvaholdus on pidev töö, see pole nii, et enne näitust pesed koera ära ja lähed. Anatoomia on põhiline, Bert liigub väga ilusasti.

4. Kas nende võitude taga on suur töö või pigem kaasasündinud anne? Kaasasündinud annet tal on, aga temperamenti peab kontrollima. Bertiga ei pea midagi erilist tegema, et ta oleks temperamentne, ainult suhtlema temaga ja sellest piisab.

5. Saredon Deliverance`l on tohutult palju võite eelkõige Eestis ja ta on olnud kaks korda järjest Eesti Kennelliidu AASTA KOER, mis ilmselt pole tavapärane saavutus. Ka varem on mul olnud aasta koer 1 ja aasta koer 2, mis oli ka väga kõva tulemus. Aga see, et kaks aastat järjest niisugused tulemused on - täiesti uskumatu.

6. Oled väga häid koeri kasvatanud, aga niisugust tähte pole varem olnud. Kas oled võitudega juba ära harjunud? Sellega ei saa harjuda, iga kord on selline emotsioon, et... Iga kord olen nii õnnelik vaatamata sellele, kui suur või väike näitus on.

7. Milliseid kohtunikke sa eelistad ja kas viimase kahe aasta jooksul oli üldse mõni näitus Eestis, kus te poleks poodiumil olnud? Mulle meeldivad rangemad kohtunikud. Ei meeldi, kui kohtunik annab kõigile ühesugused kirjeldused, nii et lugedes ei saa isegi aru, kellest jutt. Oli ka näitusi, kus me poodiumil ei olnud.

8. Eestis näeme teid igal näitusel võitjate hulgas, aga kuidas välisriikides on läinud? Reisida pole viimasel ajal saanud ja ega see ei olegi nii lihtne, sest on töö ja kodus oma koerad. Hotelli ma neid ei anna. Hoidjat leida pole lihtne – peab ikka hea tuttav olema, keda usaldada ja kes saab olla.

9. Bert on super näitusekoer, aga on ta ka aretusse oma tugeva jälje jätnud? Ikka on pesakondi olnud ja kui koroonaga poleks kõike kinni pannud, siis oleks neid rohkem. Järglasi on tal küll olnud, aga nad pole siin, kõik on laiali, ainult 1 emane elab Eestis.

TERJERILUGU

10. Mida sa kõige rohkem hindad ühe hea aretuskoera juures? Iseloom on tähtis, terviseuuringud (silma-, puusa- ja küünarliigese uuringud) ja välimik ka ikkagi. Igas tõus on midagi, mis on tähtsam kui muu. Meil loeb väga palju pea ja ilme, aga iseloom tingib selle, kuidas ta ennast hoiab – kõik on kompleksne.

11. Sul on palju edukaid koeri juba varasemalt olnud. Mis on sinu edu saladus? Ma ise ka ei tea, keegi ei tea, see on mingi tunne. Vaatad, vaatad, otsid, mõtled ja kui jooksuage juba käes, siis äkki plahvatab, et Moskvas on just see koer, mis mul vaja. Ja oligi see õige koer - niisugune pesakond tuli, kus on 2 emast ja 2 isast, kes ainult võivad. See on ikka sisetunne, ei saa teha ainult matemaatikat.

12. Airedale'i terjeritega töötamine pole kerge töö võrreldes nii mõnegi teise võiduka tõuga näituseringis. On sul arvestatavaid abilisi, kes koeri ette valmistada ja trennida aitavad?

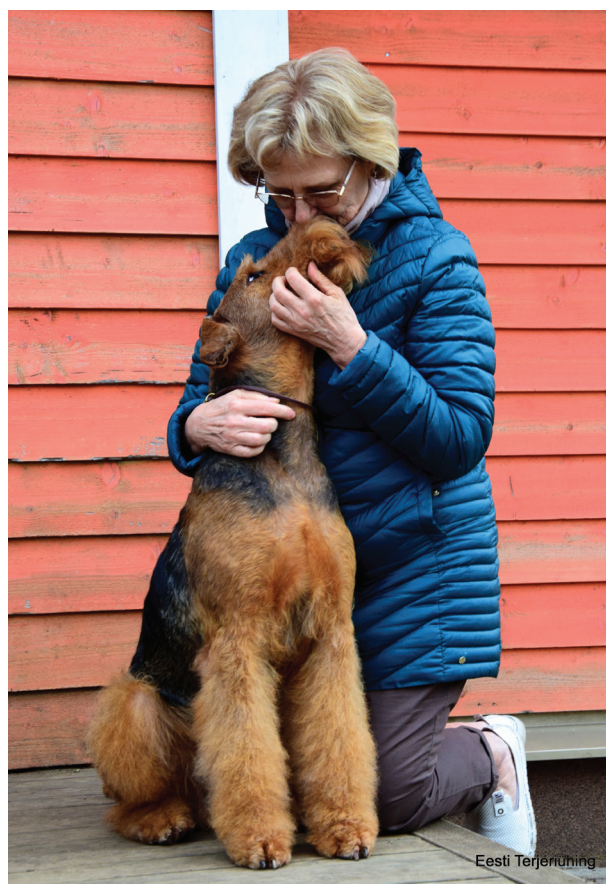
See habemega mees on (naerab Katja ja näitab Valeri poole, toim.). Väga hea abiline on ka Ksenja omanik. Kõigil näitustel käib tema meie koertega jalutamas ja neid toitmas. Valeri trimmib ka, aga näituserimingu teen mina. Koolitamine on ka minu töö. Ringitrenni teen vahel ise, aga sellel imeloomal on nii palju energiat, niisugune temperament, et temaga ma käisin trennis, et teda paika saada.

13. Sul on tohutult menukas kennel, mis on suure töö vili. Praegu esitad näituseringis ise oma koeri, aga kas on ka mõni sobiv händler silmapiiril? Praegu ma näitan veel ise oma koerad ära, mõned kohtunikud küll ütlevad, et peaksin händlerit leidma. See pole

ainult emotsionaalne küsimus. Ma näitan ainult enda koeri ja see on minu hobi. Mulle meeldivad näitused ja ma ei käi seal ainult tiitlite pärast, muidugi on meeldiv neid saada, aga ma käin seepärast, et mulle see meeldib. Teiseks, kas mul on üldse raha selleks, et händler võtta – see pole nii, et tuleb, võtab rihmast ja läheb. Ta peab treenima ja iga samm maksab. Terjerit igauks ei näita – proovisime paljudega, aga nad ei saa temaga hakkama. Airedale'i terjerit saavad näidata ainult mõned händlerid, kes lihtsalt tunnevad terjereid, aga teised mitte.

14. Mida sa tahaksid öelda meie terjerikasvatajatele? Kõikidele soovin ainult edu ja häid kutsikaomanikke, sest kasvataja teeb ainult pool tööd ja teise poole teeb juba kutsikaomanik.

Soovime Jekaterinale jätkuvat edu ja jaksu näituseringis ning ikka rohkesti airedale-beebisid!

Ajakirja toimetus

Pildid Jekaterina Kantievskaja erakogust ja Eesti Võitja 2020 Eesti Kennelliidu albumist

TOORTOITMISE ABC: KONT JA VÄRSKE LIHA ON KOERALE KASULIKUD

Igasugune uus ja tundmatu võib esimese hooga hirmu ja parasjagu segadust tekitada. Need tunded valdavad tõenäoliselt ka igäüht, kes teeb esimest tõsisemat tutvust toortoitumisega. Et sind sellel teekonnal abistada, panime kirja kõige olulisema ehk toortoitumise ABC, mis selgitaks lahti kõige olulisemad põhitõed. Usu meid: tegelikult on kõik palju lihtsam, kui esialgu tundub.

Mis on toortoit?

Kõige lihtsamalt öeldes tähendab toortoit, nagu nimigi ütleb, eelkõige toorest, kuumtöötlemata ja ilma igasugustelisaaineteta toitu. Kuigi sageli võib algajale tunduda nagu tähendaks see lemmiklooma toitmist peene ja hirmkalli lihaga, ei vasta see müüt sugugi mitte tõele: lisaks lihale on loomade toiduks ka siseorganid, kondid ja kõhred.

Kassid ja koerad on teatavasti karnivoorid ehk lihatooidulised loomad, ent ka siin esineb teatav erisus. Kassid on nimelt obligatoorsed karnivoorid, mis tähendab, et nad vajavad ilmtingimata loomse päritoluga toitu, kuna see on nende eluspüsimiseks hädavajalik. Ühtlasi järeldub sellest, et kasside menüüsse pole üldjuhul vaja taimset toitu lisada.

Koerad on aga fakultatiivsed karnivoorid, mitte omnivoorid ehk kõigesööjad, nagu sageli arvatakse. Vahe seisneb selles, et kui omnivoor võib vajadusel toituda vaid taimsest, jääb

fakultatiivne karnivoor lihatooidu puudumisel küll elama, kuid see mõjutab oluliselt tema organismi toimimismehhanisme ning paraku ka tervist. Seega vajab koer loomse päritoluga toitu, kuid võib süüa lisaks ka taimset.

Kaks suunda

Toortoiduga tutvust tehes kohtad alguses tõenäoliselt väga palju selliseid termineid, mille tähendust nii täpselt veel ei tea. Eelkõige tasub kõrva taha panna, et toortoitumises räägitakse kahest põhilisest suunast.

Esimene, mida tutvustame, on Prey Model ehk emakeeles saaklooma mudel, mille järgi peaks koer nädala jooksul ära sööma ühe terve saaklooma, seda koos saba ja sarvedega. Et keskmine loomaomanik tänapäeval enam jahil ei käi ning ei suuda seetõttu loomale sageli tervet saaklooma toiduks pakkuda, annavad kaasaegse maailma tingimused palju võimalusi erinevate variatsioonide leidmiseks. Seega võib loomaomanik kujuteldava saaklooma erinevate loomade kehaosadest ka ise kokku panna. Oluline on, et koer saaks kõigest midagi ehk nii liha, konte, siseelundeid, nahka kui ka saba ja sarvi, nagu enne mainitud sai.

Teiseks suunaks on BARF (Biologically Appropriate Raw Food), mille kohaselt saab lisaks loomsele toidule anda ka erinevaid marju, puu- ja juurvilju, õlisid ja muna. Et tänapäeval leidub palju erinevaid looduslikke toidulisandeid ja õlisid, mis on spetsiaalselt koertele ja kassidele loodud, pakub see võimalus kindlat ja turvalist valikut algajatele, kes kardavad, et nende loomal võiks mõnest toitainest puudu jääda.

Kombineeri, kuid teadlikult

Kuna üks suund pole teisest ilmtingimata parem ega halvem, valivad loomaomanikud sageli nende sümbioosi, mis tähendab, et erinevad toidud ja nende koostisosad jagatakse nädala peale ära. Nii sisaldab koera igapäevane toidulaud natukest kõigest, pakkudes niiviisi talle erinevaid vajalikke

Pontu

TERVIS ja JÕUD LOODUSEST

SMARTBARF

- vitamiinid, mineraalid, õlid, toitained kodutoidu ja toortoidu juurde
- 100% looduslik
- maitsetaimed, köögiviljad, marjad, puuviljad, seemned, pähklid, kaunviljad
- lihtne, mugav ja koertele maitseb

Koer/modell: segavereline Kirbu
Foto autor: Külli Rummel

pontu.eu

aineid.

Nagu mainitud, ei vaja kassid taimset toitu põhimõtteliselt üldse, ent koertele võiks kiudainete ja probiootiliste omaduste tõttu taimset toitu siiski anda. Kuid mis kõige tähtsam: sellega ei maksa üle pingutada. Eelkõige tuleks väga tähelepanelik olla näiteks tärklisist ja suhkrust sisaldavate puu- ja juurviljadega. Nimelt ladestuvad suhkur ja tärklis hammastele, mis omakorda võib viia hambakivi ja kaariese tekkeni ning põhjustada ka teisi erinevaid probleeme, mida toortoidul olevatel koertel tavaliselt ei esine.

Kuigi sageli hirmutatakse omanikke koerte kondi andmisega, ei vasta see müüt tõe: toored liharikkad kondid puhastavad koerte hambaid ning toimivad justkui loodusliku hambaniidina. Kuna koerad ja kassid ei mälu toitu nagu inimesed, ei tule nende organismid ka tärklise lõhustamisega nii hästi toime. Seega, isegi kui meie, inimesed, suudame seedida küpsist ja rummi, ei tähenda see, et peaksime oma ülejäänud elu ainult nendest toituma. Iga toitumise põhialus on mitmekesisus.

Kuidas alustada?

Iga asi vajab harjumist ja harjutamist – sama kehtib ka toortoitumise kohta. Kui sinu koer või kass pole kunagi värsket ehk toorest liha söönud, tuleks alustada ülipisikestest kogustest, kuna vastasel juhul võib organism saada n-ö šoki. Et MyPet'is töötavad toortoitumisega väga hästi kursis olevad inimesed, kelle loomad seda igapäevaselt praktiseerivad, jagab häid soovitusi Balti Jaama Turu poe klienditeenindaja Kadri Sinijärv.

“Üleminek toortoidule, ka osalisele toortoidule, peaks kulgema väikeste sammudega, kuna loomad on erinevad ja taluvad asju erinevalt,” rõhutab Kadri. Seega on targem sellega mitte riskida. “Tihti proovivad inimesed anda loomale liha paarsada grammi korraga, mille tulemusel läheb koeral kõht lahti ja tehaksegi järeldus: toores ikka ei sobi,” kirjeldab ta.

Seega tasuks alustada aeglaselt ja õigete valikutega. “Esimesena tasuks loomale

pakkuda mõne looma magu (näiteks veise, lamba või mõne muu mäletseja), kuna magu on suurepärase looduslik probiootikum,” soovitab Kadri. Seda võiks teha väikeste tükkidena ning lisada alguses kuivtoidule.

Teiseks võimaluseks oleks valida kergemini seeditav proteiinirikas liha, näiteks kalkuni- või lambaliha. Miks aga mitte veiseliha, mida sageli koeratoitudes leidub? “Veis on tugev ja raskesti seeditav liha, mis ei pruugi esimesteks katsetusteks ilmtingimata sobida,” põhjendab Kadri.

Kui oled ühe lihaga alustanud ja see sobib, võiks toortoitu järk-järgult menüüsse juurde lisada ning katsetada ka teiste loomade liha. See aitab muuhulgas tuvastada, kui loomale mõni proteiin ei sobi. “Kui tegemist on terve koeraga, kellel pole erilisi allergiaid ega vaeguseid, on soovituslik anda erinevate loomade liha. Väga hea oleks pakkuda näiteks 3–4 erinevat proteiini,” ütleb Kadri.

Aga kondid?

Kui liha ja erinevaid organeid võib toortoitumise alustades vajadusel kergelt kuumutada, et neid lihtsam seedida oleks, siis kontide puhul kehtib reegel: anna koerale alati vaid 100% tooreid konte, sest töödeldud ja küpsetatud kont on talle ohtlik. Nimelt võib kuumutatud kont puruneda kildudeks ning ummistada looma soolt. Ühtlasi on toored kondid väga kaltsiumirikkad.

Kontide menüüsse lisamine peaks samuti toimuma järk-järgult, et looma organism saaks sellega harjuda. “Kui üks 30-kilogrammiline koer suudab ära seedida terve kalkunikaela või seajala, ei tähenda, et teine koer sedasama suudab,” näitlikustab Kadri. Kui koer on kaltsiumirikast konti saanud liiga palju,

TASUB TEADA

annab sellest märku liiga kõva või hele/valge väljaheide. “Enda koera tuleb tundma õppida. Põhitõed on üks asi, kuid iga koer on ikkagi erinev,” rõhutab ta.

Valmissegud on kiire ja mugav lahendus

Et toortoitumisega tutvust tegeva loomaomaniku elu kergemaks muuta, leiab MyPet'ist palju erinevaid valmissegusid, mida on väga lihtne loomale anda: lihtsalt sulata segu üles ja sööda. Tänapäeval leidub ka palju erinevaid tootjaid ja valikut, nii suuremates kui väiksemates pakendites, et igaüks leiaks endale sobiva. “Ka valmissegusid võiks aeg-ajalt vahetada ning anda loomale mõnda teist liha,” soovitab Kadri. Lisaks saab valmissegudele ka ise erinevaid koostisosi juurde lisada.

Ent milline peaks olema ideaalne valmissegu? Kadri sõnul pole ideaalset olemas, seda lihtsal põhjusel. “Iga organ ja liha sisaldab erinevas koguses vitamiine, mikroelemente ja teisi aineid. Kui toitu aeg-ajalt vahetada, on tulemuseks tasakaalustatud toitumine,” kirjeldas Kadri.

Sarnaselt valmissegudele võib omanik ka ise turult sobivad tooted osta ning kombineerida. “Ajakulu on küll natuke suurem, kuid üks ei välista kindlasti teist: erinevaid koostisosi võiks ja peakski omavahel kombineerima,” julgustab ta.

Millal on õige hetk?

Sageli võib loomaomanikule tunduda, et loom on veel toortoidu jaoks liiga noor. See ei vasta samuti tõele: toortoitumiseks pole kunagi liiga vara ega hilja. “Tihti on toortoidul olevad kutsikad ja koerad tugevama tervise ja seedimisega,” räägib Kadri. “See on lihtsalt

loomale kõige loomuomasem toit,” lisab ta.

Et toortoit seedub paremini, on väljaheite kogused samuti mitu korda väiksemad kui kuivtoidul olevatel koertel. Seega juhtub Kadri sõnul tihti, et kuivtoidul olevad koerad söövad tihti omaenda väljaheiteid, sest pole saanud piisavalt toitaineid ning tahavad selle uuesti läbi seedida. “Ka kogenud koerakasvatavad on täheldanud, et tiined või äsja poeginud koerad ei taha kuivtoitu süüa, tootoitu aga söövad meeleldi” räägib ta.

Tihti võib loomaomanikule valmistada muret küsimus, kas tema lemmik saab ikka piisavalt mitmekülgset toitu ning seeläbi kõiki eluks vajalikke toitaineid. Siinkohal tulevad appi naturaalsed toidulisandid, mis on suurepäraseks õlide, mineraalide, vitamiinide ja toitainete allikad. Näiteks sobib selleks hästi SmartBarf toidulisand ehk 100% looduslik segu, millest võib leida üle 50 erineva vajaliku naturaalse koostisosa, sealhulgas marju, seemneid, pähkleid ning erinevaid köögi-, puu- ja kaunvilju. Seetõttu ei pea omanik muretsema, kas loomal mõnest aineist vajaka jääb: kõik vajalikud lisaained on selles segus eeskujulikult esindatud.

Ent kui palju peaks koer toortoitu ikkagi saama? Et igale loomale ettenähtud toidukogus on individuaalne ning sõltub eeskätt tema kehakaalust, piisab siin lihtsast arvutusest: kui kutsika igapäevane kogus peaks olema umbes 5–6% tema kehakaalust, siis täiskasvanud koerte puhul on see 2–3%. Näiteks peaks 10-kilogrammiline koer sööma päevas 200–300 grammi toortoitu ning kuna tavaliselt antakse süüa kaks korda päevas, teeb see ühe toidukorra koguseks umbes 100–150 grammi korraga.

Seega võid toortoitumisega alustada juba täna ning vajadusel küsida abi MyPet'i abivalmitelt klienditeenindajatelt, kes oskavad kindlasti nõu anda ja õigeid tooteid soovitada.

Katrin Roop, MyPet asutaja

**my
pet**
PARIM SINU LEMMIKULE

LEMMIKU TERVIS SAAB ALGUSE TEMA SUUST

PlaqueOff - naturaalne ja tõhus lahendus
hammaste ja igemete eest hoolitsemiseks

Aitab vähendada

- ✓ Halba hingeõhku
- ✓ Hambakattu
- ✓ Hambakivi

Küsi oma loomaarstilt!

UUS

SPECIFIC®

ESIMENE VETERINAARNE MAHESARI KASSIDELE JA KOERTELE ÜMBERTÖÖDELDAVAS PAKENDIS

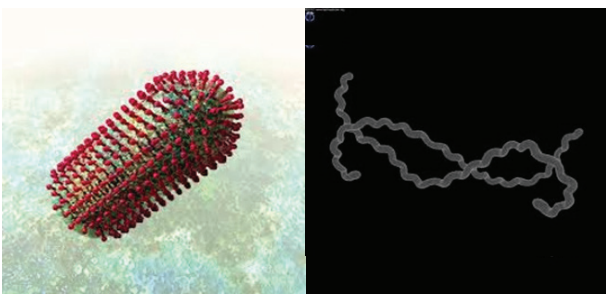
- SPECIFIC™ orgaaniline toidusari tagab täielikult teie lemmiku toitainevajaduse ja hoiab ta terve ja energilisena
- 95% koostisosadest on sertifitseeritud mahepäritolu
- SPECIFIC™ toidud on saadaval kõigis hästivarustatud loomakliinikutes ja kodulehel www.specific.ee

VAKTSINEERIMINE: TÕHUS KAITSEMEEDE

NAKKUSHAIGUSTE VASTU, II OSA

Kutsikate vaktsineerimisskeemid

Loomaarstide ja koeraomanike abistamiseks on tänapäeval olemas mitmeid erinevaid vaktsineerimisskeeme ja -juhiseid. Eestis on ametlik vaktsineerimisjuhise olemas ainult marutaudi kohta. Koerte ja kasside marutaudi vastane vaktsineerimine on kohustuslik loomatauditõrje seadusest tulenevalt ning selle alusel on Valitsus määrusega kehtestanud marutaudi tõrje eeskirja. Eeskirja juhise on väga lihtne: kõik vähemalt 3-4 kuu vanused koerad, kassid ja valgetuhkrud peavad olema marutaudi vastu vaktsineeritud ning edasiste vaktsineerimiste intervall ei tohi olla pikem kui 2 aastat. Miinimumvanus marutaudi vastu vaktsineerimisel on 12 nädalat. Üldine, selle eeskirja raamidesse mahtuv ning väikeloomaarstide maailmaorganisatsiooni (WSAVA: World Small Animal Veterinary Association) juhiseist lähtuv soovitus marutaudi vastase vaktsineerimise osas on: kutsikad tuleb vaktsineerida marutaudi vastu vanuses 12 nädalast kuni 5 kuu vanuseks saamiseni, esimene kordusvaktsineerimine 1 aasta hiljem (või 1 aasta vanuses) ja edaspidi iga 2 aasta järel. Erandiks on loomad, keda on vaja vaktsineerida sagedamini, kuna nad reisivad riikidesse, kus mautaudi vastu on vaja vaktsineerida igal aastal.

Marutaud ja leptospiroos

Eesti loomaarstid järgivad üldiselt WSAVA poolt välja antud juhendeid vaktsineerimiste osas. Huvitatutel soovitan väga selle juhendiga tutvuda, sest dokumendi koostajad on ülemaailmselt tunnustatud immunoloogia ja vaktsineerimise ala spetsialistid ning juhisel on väga informatiivne taustu avav üldosa. WSAVA vaktsineerimisjuhise on lihtsustatud versioonis olemas ka koeraomanikele. Juhise on

leitav siit: <https://wsava.org/global-guidelines/vaccination-guidelines/>

NB! Juhise on inglisekeelne, vähemalt osa juhenditest on tõlgitud ka vene keelde.

Muude nakkushaiguste vastu vaktsineerimise juhise on üldiselt lihtne. Kõige olulisem on silmas pidada, et esmavaktsineerimine peab olema vähemalt kahekordne ja et esmavaktsineerimise seeria viimane süst ei oleks tehtud nooremale kui 14-16 nädala vanusele kutsikale. Niisugust reeglit järgides saab valdav enamik kutsikatest vaktsineeritud peale maternaalsete antikehade mõju lõppemist ning kutsikad loovad endale efektiivse pikaajalise immuunkaitse.

Millal on õige aeg vaktsineerimisega alustada? See on vastamiseks keeruline küsimus, sest sõltub konkreetsest olukorrast, epizootoloogilisest situatsioonist. Tuleb hinnata riske ja käituda vastavalt. Kui olukord on ohtlik, st ringlemas on nakkushaigusi, mille suhtes kutsikad on väga vastuvõtlikud, tuleb alustada niipea kui võimalik. Seda võimalikkust määravad peamiselt ravimijuhendid ja nn. kutsikavaktsiinide puhul on miinimumvanuseks sageli märgitud 6 nädalat ja mitmete muude vaktsiinide puhul 7 nädalat. Samas on nt. Soomes tavaks vaktsineerida kutsikaid alles 12 nädala vanuses. Miks? Põhjus on selles, et püütakse vältida asjatut vaktsineerimist: väga noorte kutsikate puhul on vägagi tõenäoline, et maternaalne immuunsus neutraliseerib vaktsiini toime. Koerte nakkushaiguste väga madal esinemus pakubki võimaluse alustada kutsikate vaktsineerimisega nii hilja. Samas tekitab selline lähenemine riski, et kutsikad haigestuvad enne esmavaktsineerimist juhul, kui neil peaks olema kontakt haigustekitajaga. Siin tulebki mängu keeruline termin epizootoloogiline situatsioon, ehk nakkushaiguste-alane olukord. Kutsikate jaoks on praeguses Eestis 2 suurt ohtu: parvoviirus ja koerte katk. Täna päeval tuleb tõdeda, et parvoviirus on meil eksikülaline. Kuna enamik täiskasvanud koeri on oma elus vähemalt korra-paar parvoviiruse vastu vaktsineeritud, siis on meie koertel olemas

arvestatav karjaimmuunsus parvoviiruse vastu ja kui üksikud haigusjuhud peamiselt Eestisse sisse toodud koertel ka ilmnevad, siis mingit epideemilist levikut pole vaja karta. Koerte katk on viimasel 30 aastal olnud varjusurmas, kuid nüüd siiski kahjuks tagasi. Koerte katku nakatunud rebaseid leiti Eestis nii 2020. aasta kevadel kui ka sügisel ning rebaseid on meil palju. Koerad on meil katku vastu valdavalt korduvalt vaktsineeritud, seega peaks neil olema hea immuunkaitse, kuid kutsikad on peale maternaalse immuunsuse taseme langust kaitsetud kui neid ei ole vaktsineeritud. Suremus koerte katku võib olla üle 90%.

Kutsikate esmavaktsineerimise vanus peab seega põhinema kasu-riski hinnangul. Mina loomaarsti ja kasvatajana vaktsineerin oma kasvandikud alati enne loovutust, st 7-8 nädala vanuses ja soovitan seda ka teistele. Samas ei saa ette heita kui kasvataja hindab nakkushaiguste riski madalaks ja alustab kutsikate vaktsineerimisega alles nende 10 või 12 nädala vanuses. Nagu juba öeldud, peab esmavaktsineerimise soovitus põhinema kasu-riski hinnangul. Oluline: esmavaktsineerimise seeria viimane süst ei tohiks olla tehtud nooremal kui 14-16 nädala vanusel kutsikal ning esmavaktsineerimine peab olema vähemalt kahekordne, vaktsineerimiste intervall ca 1 kuu.

Peale esmavaktsineerimiste seeria lõppu peaks tulema esimene kordusvaktsineerimine. Juhise järgi ei ole efektiivsuses suurt vahet, kas esimene kordusvaktsineerimine on tehtud 1 aasta peale kutsikavaktsineerimiste lõppu, 1 aasta vanuses, 6 kuud peale esmavaktsineerimiste seeria lõppu või 6 kuu vanuses. Oluline on, et esmavaktsineerimiste ja esimese kordusvaktsineerimise vahel oleks mõned kuud.

Täiskasvanud koerte vaktsineerimine

Täiskasvanud koeri vaktsineeritakse samuti vastavalt kasu-riski hinnangule, unustada ei tohi ka konkreetse vaktsiini juhendit. Üldine vaktsineerimissoovitus põhineb samuti WSAVA juhistel: täiskasvanud koeri vaktsineerida tuumikvaktsiinidega (koerte katku, parvoviroosi ja hepatiidi vastaste vaktsiinidega) mitte sagedamini kui iga 3 aasta järel, marutaudi vastu ei või riikliku juhendi

alusel vaktsineerida harvemini kui 2 aasta järel ning leptospiroosi ja kennelkõha vastu tuleks immuniseerida igal aastal. Leptospiroos on haigus, mida meil realselt ka esineb: meil on Eestis igal aastal haigusjuhtumeid ja paraku ka surmasid. Leptospiroos on zoonoos, ehk sellesse haigusse võivad näiteks koerte vahendusel nakatuda ka inimesed. Leptospiroosi-vastased vaktsiinid annavad üldiselt 6-12 kuu pikkuse immuunkaitse nendeteüvedevastu, mis vaktsiinis sisalduvad. Paraku on leptospiroosi tekitajaid terve hulk, vaktsineerida saab maksimaalselt 4 tüve vastu. Seega oleks kõige mõistlikum vaktsineerida oma koeri leptospiroosi vastu igal suvel, et immuunkaitse oleks kõige ohtlikumaks nakatumisperioodiks (suve lõpuks-sügiseks) kõige parem. Kennelkõhaga on mõnes mõttes sarnane olukord: haigustekitajaid on mitmeid erinevaid ja vaid bordetellabakteri ning paragripi viiruse vastu saab vaktsineerida. Vaktsiin on saadaval 2 eri kujul: ninakaudse manustamisega ning süstina. Ninakaudse vaktsiini eelis on parem paikne immuunsus nina-neelu limaskestal, kus piisknakkustesse nakatumine peamiselt toimub. Selle vaktsiini miinus on lühem immuunkaitse (umbes 6 kuud) ning risk, et peale vaktsineerimist tekivad kerged haigusnähud (nohu). Süstitav vaktsiin annab veidi pikema immuunkaitse, kuid see ei pruugi olla sama efektiivne.

Alati tuleb meeles pidada, et Eesti Kennelliit on kehtestanud EKL tunnustatud üritustel (näitused, võistlused, eksamid, katsed) osalemiseks esitatavad vaktsineerimisnõuded. Sellistel üritustel osalevad koerad peavad olema vaktsineeritud marutaudi, koerte katku, nakkusliku hepatiidi ja parvoviiruse vastu ning need vaktsineerimised peavad kehtima vastavalt EKL nõudmistele.

Loomaarst Janne Orro

- + Vaksineerimine, kiipimine
- + Pehme kudede kirurgia: kasvajate eemaldus, steriliseerimine, kastreerimine ja muu vajalik
- + Sisehaiguste diagnostika ja ravi
- + Nahahaiguste diagnostika ja ravi
- + Toitumishooldamine ja kaalujälgimine
- + Seemendus, paarituse, tiinuse ja poegimise-alane nõustamine, sh progesterooni uuringud kliinikus kohapeal kui ka TÜ Ühendlaboris, UH-uuring tiinuse diagnoosimiseks, vajadusel keisrilõikus
- + Geenuuringud ja nende alane nõustamine
- + Röntgenpildistus, sh ametlikeks düsplasiauuringuteks
- + Hambakivi eemaldus ja lihtsamad hambaprotseduurid
- + Silmaarst eelneval kokkuleppel, sh ametlikud silma- ja põlveuuringud
- + Üldanesteesia inhalatsioonimeetodil (hingamisaparaadi ja -toruga)
- + Loomasõbralikud inimesed

*Mõistuse ja südamega
alates 2007*

KATRINI VANAD REISILOOD, II OSA

Perega puhkusereisile sõites on paljudel soov kaasa võtta ka neljajalgne pereliige. Või kaks. Aga miks mitte ühildada kultuuri-, äri-, puhkuse ja ... koeranäituse reis! Just nii otsustasime väikese üpriski kireva seltskonnaga külastada Venemaa metropoli Moskvat aastal 2004.

Panime kokku programmi silmaringi laiendajatele, traktori varuosade hankijatele ja koeranäituse huvilistele. Neljajalgsete reisiseltskonna moodustasid lõuna-vene lambakoer, foksterjer, 3 käabusbullterjerit ja sussexi spanjel. Kahejalgsete puhul aga oli tekkinud väike valearvestus ja lisaks sellele, et lastele isetkohti polnud, oli ka üks täiskasvanu istekohata. Praegu, 17 aastat hiljem mõtlen ja imestan, kust tuli küll see julgus selliseid riske võtta!

Hotelli valik, kuhu karvakoonudega majutada, ei olnud raske – pea kõikides suurlinna hotellides olid koerad lubatud. Seega valisime parima hinnaga pakutud kõrgeima hoone ja ikka kõrgemale korrusele.

Kuna vene gastronoomia huvitas meid kõiki juba esimesel öhtul ja esimeseks öhtuks plaanitud Punasel väljakul lamav Lenini muumia enam kedagi ei huvitanud, siis otsustasime jätta oma neljajalgset lemmikud hotellituppa ja ise suunduda lähimasse pelmennajasse. Öhtu sai pikk. Moskva metroo ei ole mitte ainult parim transpordivahend linnas liiklemiseks, vaid ka vahend ühest kunstilisest vaatamisväärsusest teise jõudmiseks. Tõeline kultuurielamus! Tänavamuusikud mängisid nostalgilisi meloodiaid vene filmidest – see

pakkus meeldivat äratundmist... Haarasime veel kuumad tšeburekid ja suundusime tagasi hotelli, jälgides juba mõne tunniga selgeks saanud liiklusreegleid: ära vaata lubavat rohelist foorituld, see ei tähenda midagi.

Hotelli tagasi jõudes mõtlesin veel liftis, et oli õige mõte koer tuppa lahti jätta – vaeseke oli ju istunud pika tee puuris, saab nüüd diivanil pikutada! Aga Notsu, meie väike bullterjer oli meie guljaitamise ajal ikka kõvasti vaeva näinud, et esiku põrandalt mistrataoline kattmaterjal tükkaaval eemaldada. Kuna pererahvas ei tulnud ega tulnud, oli ta igavuse peletamiseks ka telefonikaabliga jännanud, nii umbes meetri ulatuses. Ülejäänud põrandakatte materjali koristamise (loe: ülesvõtmise) ajal koputas uksel murelik Margot vastastoast, kes ei teadnud mis seisukohta võtta – tema terjer Suslik oli eemaldanud öökappidelt puidust käepidemed ja et need üldse algselt olemas olid, tõestas väike hunnik saepuru.

Järgmiseks päevaks olid suured plaanid: Teise Maailmasõja Võidu muuseumi külastus, jalutuskäik Arbatil, mis oli kord kodutänavaks Venemaa suurimatele kirjanikele ja heliloojatele, ooper suures teatris. Et koeraga reisisid on üldjuhul kogu garderoob karvane, siis minu valikuks osutus Võidu muuseum. Mis teed läksid traktori varuosade hankijad, seda ei teagi. Koerad jäid hotelli. Puuri seekord, et meie reede öhtu väga üllatusterohkeks ei kujuneks. Muuseumisse pääs polnudki nii kerge. Eelmisel öhtul andsime giidile oma passiandmed. Enne muuseumi sisenemist kontrolliti veelkord kõigi passe.

Pildistamine oli seal rangelt keelatud. Nagu ikka turist, ei saanud ma jätta salamisi jäädvustamata seda suursugusust, võimsust ja uhkeid panoraame lahingutest.

Hotelli jõudes oli bullterjer Notsu puuris. Aga kui tema puuri ukseni kummardusin, siis selgus, et see oli lahti! Sellepeale vaatasin hotellitoas ringi ja polnud suur üllatus, et riietekapis rippuval kostüümil oli puudu tasku ja sorteerimisjälgi leidus mu reisikotiski. Jäi vaid loota, et see hommikuks koera seedesüsteemist väljub. Hoogsalt saba liputades avaldas asjaosaline rõõmu minu tuleku üle ja küsis õue.

Laupäev. Näitusepäev. Kuhu läksid traktorijuppide hankijad ja ooperi külastajad, ei teagi. Peale näituse-eelset unetut ööd (ma ei saa sellest pabistamisest kunagi üle) startisime varakult ühele Venemaa suuremale näitusele Rossija, mida traditsiooniliselt korraldatakse igal aastal veebruari viimasel nädalavahetusel.

Õhupallivanikutega kaunistatud hall oli puudritolmune ja koerakosmeetika hõngune. Mäletan veel neid lõhnu! Paljud koerad kandsid seal sel ajal veel suukorve. Tundus

hirmutav mööduda kaukaasia lambakoerast, keda omanik hoidis lühikeses rihmas ja iga mööduja peale tõstis koera kaelarihmast üles, et see kedagi pureda ei saaks. Meie lõuna-vene lambakoerast ringi ääres hoiti kauges kaares eemale. Miks küll? Ta meil selline kaisuloom ju. Nagu seda ikka ja alati juhtub, olid meie reisiseltskonna neljajalgseid edukad. Korjasime tiitlid ja auhinnad, ise väsinud, koerad väsinud.

Veel viimane öö hotellis. Tagasisõit. Meie seltskonda on lisandunud veel 1 koer – karmikarvalise taksi kutsikas, kes reisib ilma puurita, kuna puur lihtsalt kuskile ei mahtunud. Traktori juppide hankijad magavad. Koerad magavad. Annab tunda, et bussis pole kõigile kohti. Magan mõned tunnid põrandal taksikutsikas kaisus. Siis vahetame. Kõik on rahulolevad.

Katrin Auser, kennel Inglisilm

Pildid Katrin Auseri erakogust

KLIKKERTREENINGU PÕHITÕED

Mõnikord tundub, et käitumisteadlastelkoeratreeneritel on õnnestunud jätta mulje nagu oleks „klikkertreening“ üks hookus-pookus, peaaegu nagu mustkunst, mida eriteadmisteta inimesed ei saa kasutada. Vähemasti peaks enne selged olema sellised mõisted nagu käitumise markeerimine, positiivne kinnistamine jmt. Edukas klikkertreening nõuab tõesti vähemalt mõne põhitõe omandamist ja abiks on ka treeneri füüsilised klikkimisoskused. Õnneks ei ole asi ise ülemäära keeruline. Katsume seda lihtsate sõnadega seletada.

Tõenäoliselt on igale loomapidajale üsna alateadlikult selge see, et kui inimene annab oma lemmikule tagasisidet, siis too mõistab, mida teha ja mida mitte teha. Inimene suhtleb iga oma koduloomaga, ütleb talle nii jaa kui ei, kiidab ja laidab – ajapikku loom õpib, mida temalt oodatakse. Piisavalt palju viinereid, natuke järjekindlust ja kõik koerad saavad õpetatud, kaspole? Muidugi saavad. Klikker on aga midagi sellist, mis võib uue oskuse õppimisele kuluvat aega kõvasti lühendada ning teeb keerukate trikkide õppimise selgemaks ja lihtsamaks. Lihtsalt maiust pakkudes ja hea sõnaga tunnustades jääb koera õige liigutuse ja maiuse saabumise vahele enamasti selline aeg, kus koer saab veel mitu, kasvõi miniatuurset, liigutust teha. Selle tõttu on vaja hulgaliselt kordusi, et koer saaks välja raalida, milline neist liigutustest ikkagi see päris õige oli. Klikkeri klikkimise heliga saame me väga täpselt tähistada just täpselt seda hetke, kui meie treenitav teeb just täpselt selle õige liigutuse.

Mis see klikker siis on? Klikker on pisike vidin, millega saab teha plõksuva heli. Samasuguse efekti saame me ükskõik millise igapäevaelu esemega, mis võimaldab tekitada lühikest ja igal kordusel ühetaolist heli (nt pastakaga plõksutamine). Klikker on lihtsalt spetsiaalselt disainitud treeningvahend, et seda oleks treenimise ajal võimalikult mugav käes hoida. Kõikide vajaduste ja eelistuste rahuldamiseks on loodud sadu erinevaid klikkereid – erineva või reguleeritava helitugevusega, just õige näpuga vajutamiseks sobivaid, kusagile käe või riiete külge kinnitatavaid jne.

Pildil on näha mõned erinevad klikkerid: musta värvi klikker on kõige klassikalisem eriomadusteta klikker; sinine clix klikker on reguleeritava helitugevusega; roheline on teistest vaiksema heliga nn iClick; neljakandiline karp-klikker on aga eriti valju heliga, mis sobib hästi õues kasutamiseks.

Kuidas klikker „töötab“? Väga lihtsustatult võib seda kirjeldada nii, et klikkeri heli asendab inimese kiidusõna. Kuna selle heli on iga kord ühetaoline ning emotsioonitu, siis saame puhtalt, justkui skalpelliga välja lõigates tähistada täpselt seda hetke, kui koera keha oli õiges asendis või liikus õiges suunas. Klikile järgneb alati ja ilma olulise viivitusega preemia. Selleks, et klikker „töötaks“, tuleb selle tööpõhimõtte aga enne meie treenitavale arusaadavaks teha. See tähendab, et enne kui saame klikkerit oma treeningutes kasutama hakata, tuleb treenitavale piisava hulga kordustega kinnistada, et iga klikk (st klikkeri hääl) tähendab tema jaoks preemiat. Esialgu, selles sissetöötamise faasis, tehakse seda ilma, et loom peaks midagi tegema. Iga koeraomanik teab, et on helisid, mille peale tema kallis sõber võib sügavast unest saajaprotsendilisse stardiasendisse söösta, olgu selleks siis krõpsupaki krabisev hääl, külmkapi uks või jalutusrihma kolksatus esikus. Just sellise tugeva seose tahame enne treenima asumist luua ka klikkeri heli ja preemia saabumise vahel.

Kui klikker on sisse töötatud, siis kasutame seda umbakaudu samamoodi kui kiidusõna. Kujutame ette olukorda, kus õpetame kutsikale istumist. Võtame viinerijupi, viime selle kutsika nina juurde ja liigutame seda tema nina ees tasapisi ülespoole kuni nina koos peaga hakkab üles liikuma, pepu aga paratamatult allapoole. Niipea kui pepu

maandub, kiidame ja anname maiuse. Sama asja „klikkertreenides“ peaksime niipea, kui kutsika pepu maandub klikkima ja seejärel maiuse andma. See siin on mõistagi väga lihtsustatud näide. Nagu iga meetod nii hõlmab ka klikkertreening sadu peensusi, mille valdamisest sõltub treeningu edukus. Klikkertreeningu eeliseks on, et õigesti ajastatud klikk võimaldab tabada väga täpset ajahetke koera liigutuses. Klikkertreenitud koerad omandavad selle põhimõtte väga hästi ning just sellisel moel on võimalik õpetada pealtnäha võimatuna näivaid trikke. Meie istumisnäite puhul oleks klikkeriga võimalik õpetada istumise asemel näiteks hoopis poolistumist, kus klikk käib istumise ajal, kuid enne kui pepu maad puudutab. Ilma klikkeri skalpellitapsuseta on seda saavutada sootuks keerulisem.

Klikkeri kasutamise teine külg on inimese võime piisavat täpselt reageerida. Nii näiteks on päris sage, et õpetades looma midagi puudutama klikime me tema puudutust murdosa sekundi võrra liiga hilja. Nii juhtub, et loom kuuleb klikki iga kord siis, kui käpp või nina on juba puudutuse ära teinud ja hoopiski eemaldub. Harjutamine teeb meistriks siingi. Ka inimene õpib just harjutamise kaudu, kuidas ja millal klikkimine viib selle tulemuseni, mida parasjagu soovitakse. Sõltub üsna palju sellest, kui keerulist trikki tahetakse õpetada ehk teisisõnu, kui oluline on koera täpsus selle sooritamisel. Koduteatris etendust andes on tavaliselt kõige olulisem see, et koer üldse trikke teeb ja vähem tähtis see, millist käppa millise nurga all täpselt liigutab. Professionaalse koeratrikitaja jaoks – näiteks koortele-telestaaridele või koerasportlastele – on väga täpsed liigutused väga olulised. Klikkertreeningu kõrgpilootaazis vajaliku täpsuse saavutamiseks peab täpne ja osav olema ka koeratreener.

Teekonnal osavaks klikkertreenijaks tuleks tähelepanu pöörata mõnele aluspõhimõttele. Esmalt peaks enne treenima asumist läbi mõtlema, **mida** hakkad sellel õppesessioonil klikkima-premeerima. Õige kriteeriumi valimine on paras kunst – see peaks olema piisavalt lihtne, et koer saaks sellele üsna kiiresti pihta ning see peab muutuma (nii raskemaks kui kergemaks) vastavalt sellele, kuidas koer õpib. Seejärel on väga oluline, **millal** klikkida. Kui klikk saabub enne või peale seda liigutust, mida oled otsustanud klikkima

hakata, siis oledki premeerinud ja õpetanud seda enne/peale liigutust. Õige ajastus on õnneks õpitav oskus, mida inimene saab ka ilma koerata harjutada – näiteks pörkavat palli klikkides. Väga tähtis on ka klikkimise-premeerimise **sagedus**. Edukas klikkertreeningu sessioon käib enamasti üsna kiires rütmis. Samavõrra oluline on ka kasutatava preemia **väärtus**. Õige preemia valimise kuldreegel on, et preemia peab õppija jaoks olema väärt seda pingutust, mida temalt ootame. Mis mõne koera jaoks on maiuspala, võib teise täiesti ükskõikseks jätta. Eduka treeningu aluseks on õige preemia valik. Mida osavamaks klikkertreenimisel saad, seda rohkem märkad ja oskad neid põhimõtteid enda kasuks rakendada ning seda kiiremini saavutad soovitud tulemust.

Tuleb meeles pidada, et mõnele koerale on klikkeri heli ebameeldiv või vähemalt esialgu harjumatu. See ei tähenda, et selliste koertega ei saa klikkertreeningu põhimõtteid kasutada. Vahel aitab see, kui valida kasutamiseks väga vaikse või pehme heliga klikker, summutada klikkeri heli riideesemega või muid sääraseid trikke kasutada. Klikkertreeningu põhimõtete kasutamiseks ei pea ilmtingimata klikkerit-abivahendit kasutama. Osav treener õpib ise võimalikult neutraalse ja ühetaolise heli tekitamise, selleks võib olla suuga tekitatav heli või ka hästi sisse harjutatud väga neutraalse tooniga öeldud „jah“ sõna.

Head treenimist!

Rita Annus

Fotod autori erakogust

Loo autor oma terjeriga trennis klikkerit kasutamas

ÜHE KENNELI LUGU

Ma mäletan hästi seda päeva kui meie perre tuli minu esimene welshi terjer, kes pani alguse kennelile AK MIL VISTA. Kenneli esimene ja tõeliselt imeline koer...

Võin kindlasti väita, et see on üks suur osa minu elust - töö koertega ja töö koeraomanikega, pidev areng tõuaretuses.

Welshi terjer on maailmas üsna väikesearvuline ja Eestis on neid samuti suhteliselt vähe. Seetõttu tuleb rõhuda kvaliteedile, et kõik see, mis olemas on, oleks kõrgel tasemel.

Aasta oli siis 1998, kui mu otsus, alustada teadlikku tööd koeraaretuses, sai teoks ja Soome laevaga sõitis Eestisse oma esimest merereisi welshi terjer Milla (Bartos Halfmillion). Milla oli minu elu kolmas terjer ja kodus võttis teda vastu airedale terjer Max.

Milla (Bartos Halfmillion)

Nii nagu iga lapsevanema unistus on kasvatada oma järeltulijatest targad ja tegusad lapsed, siis

sama kehtib ka koeramaailmas. Ikka vaatad sellel maastikul ringi sellise pilguga, et iga järgmine pesakond kannaks vanemate parimaid genee ja see kõik on suur töö, mis võib kasvataja edaspidi väga õnnelikuks teha. Meil kõigil on ju hea meel, kui meie lastel elus hästi läheb ja sama on ka koertega.

Aastad lähevad liiga kiiresti, seda võime me tunda kõik ja ühel päeval seisin ma silmitsi teadmiseiga, et käes on juubelipesakonna aasta, sest planeeritav pesakond oli kümnes.

Mul on elus väga vedanud, mitte et kõik oleks kergelt tulnud, aga mu kätte on usaldatud tippkennelite selliseid järglasi, et aretustööd on võimalik olnud teha.

Aastal 2004 tuli minu kennelisse koer Rumeeniast koduse nimega Lill (Wonder Babe of Happytails). Koer, kes vajab väga sügavat kummardust ja kes on oma suurepäraseid genee andnud paljudesse minu kasvandikesse. Lisaks üledukale näitusekarjäärile on Lill ka Eesti ja Soome agility tšempion ning osalenud 4 korda agility maailmameistrivõistlustel Eesti koondise koosseisus koos Tiina Jürjoga.

Lill (Wonder Babe of Happytails)

Järgmine täht tuli Ameerikast aastal 2008, kennelist Shaireab's Bayleigh, 7-kuusena ja koer on igapäevaselt tuntud nimega Ryder (Shaireab's Bayleigh Ticket to Ride).

Ryderi üks kasvatajatest on maailmas tuntud aretaja ja welshi terjetite tõeline matriarh

Sharon Abmeyer. Kogu welshipere oli sügavas leinas, kui oktoobris 2020 lahkus Sharon üle vikarkaaresilla kõikide oma sealsete lemmikute juurde. Minul on kodus Ryder, kes on ühe Ameerika TOP koera järeltulija ja Ryder on tõesti „stardiks“ head geenid saanud. Olen tänulik kasvatajatele Keith Baileyle ja Sharon Abmeyerile, kes usaldasid mind ja ma olen püüdnud seda usaldust igati hoida.

Ryder (Shaireab`s Bayleigh Ticket to Ride) koos kasvatajaga ja Ryder Veteran of Veterans 2019

Aastal 2012 sündis minu kennelis kümnes juubelipesakond /AK MIL VISTA Jubilee.../, kes said endale ka väärilised nimed ja tõepoolest, pesakond on oma nime väärilne. Ema Lill ja isa Ryder andisid meile viimase suurepärase kombinatsiooni kutsikaid, kes on tänaseks päevaks ennast igas mõttes tõestanud ja endale nime teinud.

Ma ütlen ikka, et kui kennelisse sünnib koer ja ta on üle keskmise perspektiivikas, siis kogu tähelepanu sõltub omanikust ja minul on kutsikaomanikega väga vedanud.

Pesakonda sündis 3 emast ja 1 isane kutsikas. Kaks emast koera olid ka väga tõsiselt võetavad

agilitykoerad, kes pikkade aastate jooksul saavutasid spordis suurepäraseid tulemusi.

AK MIL VISTA Jubilee Jive „Mona“, omanik Agnes Roos – Mona on rahvusvaheline tšempion ning ta on olnud Eesti terjeriühingu erinäituse Best in Show 1. Agilitys on nad jõudnud koos perenaise Agnesega AG2 klassi, mis on sellel spordilalal juba väga tubli tulemus.

AK MIL VISTA Jubilee Jambolaya „Lola“, omanik Merle Roolaid – Lola on samuti rahvusvaheline tšempion ja ka Best in Show koer olnud. Agilitys tehti palju trenni ja osaleti ka mitmetel võistlustel.

AK MIL VISTA Jubilee Jazz „Jack“ omanik Aivi Kabur on aastaid rühkinud käia näitustel, saavutanud kõigi nende aastate jooksul väga märkimisväärseid tulemusi nii Eestis kui ka rahvusvaheliselt ja hetkel on ta kõige enam tiitleid võitnud koer minu kennelis.

Kui me oleme harjunud sellega, et welshi terjerit peetakse Eestis siiski rohkem perelemmikuna ja mitte jahikoerana (kes nad muidugi algupäraselt olid), siis on tõesti suur rõõm tõdeda, et kõik selle pesakonna kolm koera on väga kõrgeid kohti võitnud ka jahikatsetel ja seda siis nii verejäljes kui ka urukatsetel. Need jahigeenid on kõik sellel tõul olemas - need tuleb lihtsalt üles leida ja koheselt on tegemist suurepärase töökoeraga.

AK MIL VISTA Jubilee Jazz „Jack“

Põgusa tagasivaate oma koeranduselule tegi Anu- Sirje Keerd kennelist AK MIL VISTA

ARMIRELLI C-PESAKOND

19.05.2003 on loodud kennel ARMIRELLI, kus esimesena nägid ilmavalgust 3 pikakarvalise taksi pesakonda, seejärel üks pesakond lõuna-vene lambakoeri ja aastast 2009 kuni tänaseni on minu kennelis sündinud 18 pesakonda austraalia terjereid. Seega julgen ennast aussie-kasvatajaks pidada. Minu esimene ja absoluutselt fantastiline austraalia terjer Truozyy`s Hand In Hand „Missy“ pärineb Soomest ja pesakonnaloo räägin tema teisest pesakonnast.

Truozyy`s Hand In Hand „Missy“ ja Millvalley Red Rufus Käisime Missyga kaks korda Inglismaal Crufts`l, kus ta mõlemal korral saavutas suurepärase tulemuse, olles parim emane ja juuniorina parim emane kaks, mis jättis inglise kohtunikele - kasvatajatele sügava mulje. Kui üks neist hakkas Missy kutsikat küsima, siis jõudsime hoopis sellisele kokkuleppele, et paaritame Missy Inglismaal. Nii me lennutasime koera kargoga Riist Londonisse, kus ta elas 2 kuud. Asjaajamine oli aastal 2010 üsna keeruline, kuid õnneks oli kogu üritus seda väärt. Missy paaritati kohaliku tippisase Millvalley Red Rufusega ja paar nädalat peale paaritust lennutati meile tagasi Riiga. Kõik kulges suurepäraselt ja tulemuseks oli Armirelli C-pesakond, kus sündis 7 vahvat kutsikat – 6 emast ja 1 isane.

Pesakonnast läks üks emane Inglismaale aretuskoeraks, teine Ameerikasse ja kolmas Soome. Endale valisin punase emase Ru ja ülejäänud 3 koera on Eestimaa eri paigus. Rust sai alguse Armirelli tugev punane emasliin: Code Red „Ru“, tema tütar Ever So Cute „Tralla“, Tralla tütar Born Leader „Boora“ ja pesamuna Private Party „Pralle“, kes on praeguseks juuniorieas paljulubava tulemuse teinud. Kõik need emased on kõrgelt hinnatud ja edukad näitusekoerad, tublid aretusemased ja samas lahedad lemmikud oma peredele.

Anne-Lii Sild, kennel Armirelli

STAFFORDSHIRE`I BULLTERJER

Päritolu ja iseloom

Staffordshire`i bullterjer on üsna vana Inglismaal aretatud tõug, mis saadi bulldogi ja erinevate terjerite ristamisel. Esialgu kasutati seda tõugu koeri karude, härgade ja teiste metsikute loomade vastu mitte ajukahis, vaid ringivõitluses. Seega on tõul üsna verine minevik. Mõnda aega peetigi neid võitluskoertena.

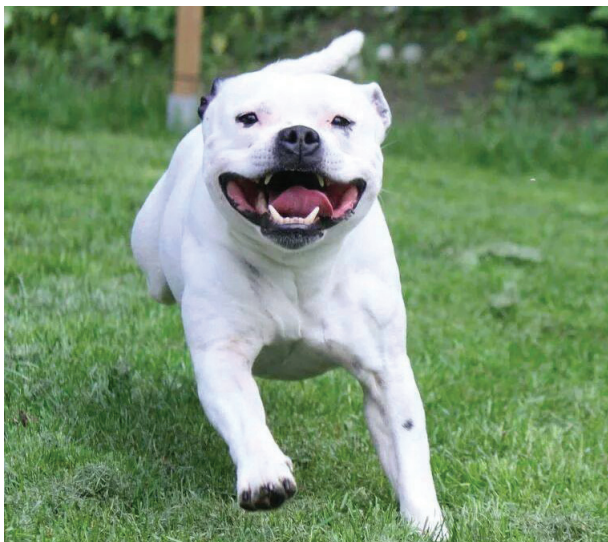
Aasatl 1835 loodi Inglismaal esimene Staffordshire`i Bullterjerite Klubi ja mõne aasta jooksul kinnitati esimene tõustandard. Tõugu tunnustati Ameerika Kennelklubi poolt alles aastal 1975. Mõned aastad hiljem jagati tõud maailma kennelorganisatsioonide poolt kaheks erinevaks tõuks – staffordshire`i bullterjer ja ameerika staffordshire`i terjer.

Vaatamata tõsisele võitluskoera minevikule on staffidel harmooniline ja hea iseloom. Nende kasvatamise ja koolitamisega pole suuremaid probleeme, kuna inimesele kuuletumine ja tema soosingu võitmine on tõule loomupärane. Nagu enamus tõuge vajab ka staffordshire`i bullterjer sotsialiseerimist teiste loomade, inimeste, häälte ja lõhnadega. Kaasasündinud uudishimu on üks iseloomujooni, mis ei piirdu uudistamisega tänaval, vaid huvi tunneb ta kõigi peremehe sõprade ja küllastajate vastu ning ise külla minnes püüab ta kohe peale olukorra hindamist saada selle seltskonna hingeks.

Staffordshire`i bullterjer on keskmise energiatasemega, kuid armastab jalutuskäike ja kehalist aktiivsust, mis hoiab tema lihased toonuses. Paljud staffid tegelevad aktiivselt agilytiga. Mitte küll tihti, aga teiste koertega võib tekkida konflikte ja kui kaklus tekib, siis võib olla kindel, et staff ei anna ka kõige tugevamale vastasele alla ja võitleb lõpuni. Siin mängivad rolli nii kasvatus kui ka geenid. Enamasti ei teki taolisi probleeme, sest suurem osa koeri on kasvatatud suurepäraseks perekoerteks.

Staffordshire`i bullterjerid saavad väga hästi läbi lastega ja kui neid õigesti kasvatada, ei valmista nad teile kunagi pettumust. See tõug on tugeva tervisega, kuid neil võib esineda puusa- ja küünarliigese düsplasiat ning pärilikku katarakti.

Eestis kasvatavad staffordshire`i bullterjereid kennelid Falaris, GreiVik ja Mooncraft

Koeraomanikud staffordshire'i bullterjerist

1. Miks valisid just selle tõu?

Reili Koplimes: Tõu valisime eelkõige arvestades meie endi iseloomusid ning eluviisi. Samuti olime varem selle tõuga pereliikme kaudu kokku puutunud ning oli näha, et staffordshire'i bullterjerid on ülimalt truud ja armastavad koerad. Lisaboonusena on nad lühikarvalised ning korteris elades ka mitte liialt suured.

Liisi Vaik: Mulle meeldis staffy välimus, kuna ei tahtnud väga suurt koera, aga samas ka mitte kotikoera. Väga meeldib ta jõuline ja tugev keha, kuid samas küllaltki väike koer. Samuti lugesin, et ta on väga seltsiv ja mänguhimuline koer, mis tundus mulle igati sobivat.

2. Kust said informatsiooni kasvataja kohta?

Reili Koplimes: Uurisime esmalt erinevaid kenneleid ja informatsiooni tõu kohta googeldades, kuid sobiva kasvatajaga saime ühendust facebookis „Staffordshire Bullterjer Estonia“ grupis.

Liisi Vaik: Esmakordselt nägin seda tõugu kuskil 6 aastat tagasi Haapsalus ühel festivalil. Uurisn selle koera omanikult antud tõu kohta. Hiljem asusin googeldama ja lõpuks läbi facebook'i staffyde grupi soovitati mulle just Jelenat ja Falarist. Panin end järjekorda ja juba pool aastat hiljem saingi oma kaua otsitud kutsika.

3. Kas on midagi, mis ehk häirib selle tõu iseloomu juures või on tekkinud probleeme, millega Sa ei osanud alguses arvestada (karvahoodus, toitumine jne, jne)?

Reili Koplimes: Väga hoolikalt tuleb jälgida, et koer saaks kvaliteetset toitu. Kuna meil on sinine staff, siis võib tal kergemini allergiaid esineda. Siiani on meie kutsikaiga hästi möödunud ja probleeme tekkinud ei ole. Selle tõu puhul on aga väga oluline omaniku ja koera omavahelise kontakti saavutamine, staff vajab pidevat treenimist ja palju

aega temaga aktiivselt tegelemiseks.

Liisi Vaik: Minu Chester on meeletult seltskondlik, mänguhimuline ja rõõmsameelne. Seega on vahel raske oma emotsioonidega hakkama saada ja rahulikuks jääda. Millega ei osanud arvestada on see, et talvel on tal väga külmade ilmadega raske pikemalt väljas jalutada. Jope saab talle selga panna, aga ta käpapatjadel hakkab talvel külm ja suurte miinuskraadide juures pikemaid jalutuskäike ette me võtta ei saa.

4. Nüüd, kus peres kasvab vahva terjer - kas oskad välja tuua selle tõu positiivseid külgi?

Reili Koplimes: Nagu ka eelnevalt ütlesin, on staff ülimalt truu ja armastav enda pereliikmete suhtes. Staffid on ka väga sõbralikud ning õpivad kiiresti. Lisaks armastavad nad väga lapsi ja on mänguhimulised.

Liisi Vaik: Rõõmsameelsus, mänguhimulisus, seltskondlikkus, alati positiivne, valmis kõigega kaasa minema või sind ennast mängu kaasa tõmbama. Chester armastab inimesi, on väga tark koer, kes õpib kiiresti erinevaid trikke ja harjutusi. Mulle meeldib, et ta ei haugu eriti, hooldada on teda suhteliselt lihtne ja pesemine talle meeldib.

5. Kas julgeksid seda tõugu ka teistele soovitada ja kui, siis milline see pere võiks olla?

Reili Koplimes: Julgen soovitada seda tõugu aktiivse eluviisiga inimestele, kes suudavad tagada koerale rõõmu - lasta tal joosta, mängida, närida, nuuskida, teda treenida ja koos avastada. Staff on parim pereliige ja sobib ka ideaalselt korterisse elama, kui temaga piisavalt tegeleda. Kuna staffid armastavad ka lapsi, siis sobiks kindlasti ka lastega peredele.

Liisi Vaik: Jah, julgen soovitada, aga kindlasti perele, kes on väga kindla käega, sest järeleandlikkus on see, mida antud tõug kohe ära kasutama hakkab, ta kompab pereliikmete piire. Pere ise võiks olla ka pigem aktiivne ja mänguhimuline. Number üks on staffi jaoks seltskond ja inimesed, kes talle tähelepanu pööravad, temaga aktiivselt tegelevad ja oma ellu kaasavad.

PÄRITOLUMAA: Suurbritannia.

**KEHTIVA ORIGINAALSTANDARDI
AVALDAMISE KUUPÄEV:** 24.06.1987.

KASUTUS: Terjer.

FCI KLASSIFIKATSIOON:

Rühm 3: Terjerid.

Alarühm 3: Bull-tüüpi terjerid.

Töökatsseteta.

ÜLDMULJE: Pehme karvaga, proportsionaalne, oma suuruse kohta väga tugev. Lihaseline, aktiivne ja kiire.

KÄITUMINE/ISELOOM: Traditsiooniliselt väga julge ja vastupidav. Äärmiselt arukas ja südamlük, eriti laste suhtes. Vapper, kartmatu ja väga usaldusväärne.

PEA: Lühike.

KOLJUPIIRKOND:

Kolju: Sügav ja lai.

Üleminek laubalt koonule: Märkatav.

NÄOPIIRKOND:

Ninapeegel: Must.

Koon: Lühike.

Lõuad/hambad: Tugevad lõuad, suured hambad. Korrektned ja täielik käärhambumus, mis tähendab seda, et ülemised hambad ulatuvad pisut üle alumiste ja väljuvad lõualuust otse.

Mokad: Pingul ja puhtad.

Põsed: Esiletungivad põselihased.

Silmad: Eelistatult tumedad, kuid silmade värv võib pisut sõltuda karvkatte värvist. Ümmargused, keskmise suurusega, pilk suunatud otse ette. Silmääred tumedad.

Kõrvad: Rooskõrvad või poolkikkis kõrvad; ei ole suured ega rasked. Täielikult longus või kikkis kõrvad ei ole soovitatav.

KAEL: Lihaseline, üsna lühike, selge joonega ja sujuvalt õlgade suunas laienev.

KERE: Lühike.

Ülajoon: Tasane.

Rind: Lai ja sügav, hästi arenenud ribid; lihaseline ja hästi väljendunud.

SABA: Keskmise pikkusega, madala asetusega, tipu suunas ahenev, kantakse üsna madalal. Ei tohiks olla väga rõngas ning võib sarnaneda vanaaegsele

pumba käepidemele.

JÄSEMED

ESIJÄSEMED: Sirged ja tugeva luustikuga, üksteisest üsna kaugel asetusega, tugevate kämbliigestega, kust käpad on pisut väljapoole pöördunud.

Õlad: Hästi tahapoole suunatud.

Küünarliigesed: Ei ole lõdvad.

TAGAJÄSEMED: Tugeva lihastikuga. Jalad tagantvaates paralleelsed.

Põlveliigesed: Hästi painutatud.

Kannaliigesed: Madala asetusega.

KÄPAD: Tugevate padjanditega, tugevad ja keskmise suurusega. Ühevärviliste koerte puhul küüned mustad.

KÕNNAK/LIIKUMINE: Vaba, jõuline ja kiire, jõudusäästev. Jalad liiguvad nii eest- kui tagantvaates paralleelselt. Tugev tagajalgade tõuge.

KARVKATE

KARV: Sile, lühike ja liubuv.

VÄRVUS: punane, kollakaspruun, valge, must või sinine või kõik mainitud värvid kombinatsioonis valgega. Erinevad brindled toonid või erinevad brindled toonid kombinatsioonis valgega. Must, kollakaspruun või maksapruun värvus on ei ole soovitatav.

SUURUS JA KAAL:

Soovitatav turja kõrgus: 14-16 tolli (35,5-40,5 cm); sõltub kaalust.

Kaal: Isased: 28-38 naela (12,7-17 kg).

Emased: 24-34 naela (11-15,4 kg).

VEAD: Kõiki kõrvalekaldeid eeltoodud nõuetest tuleb lugeda vigadeks ning nende tõsiduse aste sõltub otseselt konkreetse kõrvalekalde ulatusest ning võimalikust mõjust koera tervisele ja heaolule. Kõik füüsiliste ja käitumuslike kõrvalekalletega koerad diskvalifitseeritakse.

NB! Isastel peab olema kaks nähtavalt arenenud ja täielikult munandikotti laskunud munandit

WEST HIGHLANDI TERJERI AJALUGU

Seekord räägime ajaloonurgas west highlandi terjeritest, särvalge kasukaga ja ilmeka pilguga südikatest Šoti mägismaal sündinud westie'dest. Westie'de nimi viitab otseselt nende sünnikodule Šoti mägismaa lääneosas. Sajandeid on seal tuntud väikseid südikaid karmikarvalisi terjereid, kelledest tänapäeval lisaks westidele põlvnevad nii šoti terjerid, cairni terjerid kui ka teised madalajalgseid ja karmikarvalised terjeritõud.

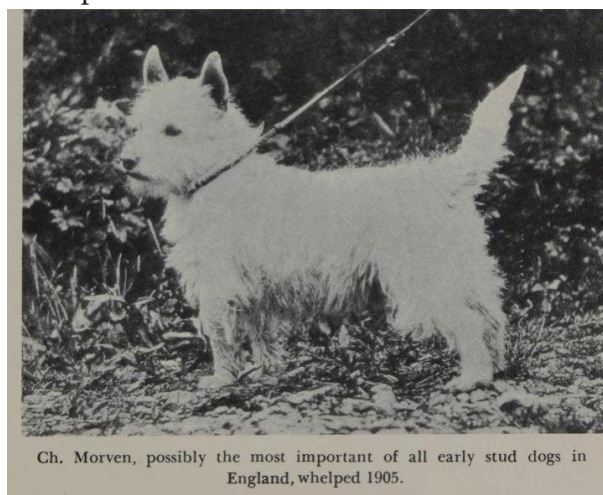
COL. MALCOLM'S WEST HIGHLAND WHITE TERRIERS
SONNY AND SARAH

Kolonel E. Malcolm'i aretatud west highlandi terjerid Sonny ja Sarah. Pilt avaldatud R. Leightoni 1910 aasta raamatus

Nagu enamik teisi terjeritõuge, on ka westie'de tõuna määratlemise periood 19. sajandi keskpaigast edasi. Kõik vanad koeraraamatud viitavad Šotimaal Poltalloch'i valdustes elanud Malcolmite suguvõsale, eelkõige kolonel Edward Malcolm'ile (1837-1930), kes pühendus Šoti mägismaal sajandeid kasvatatud terjeritüübi valget karva jahiterjeri aretamisele. Valged isendid esinesid sagedasti ka teiste Šotimaa terjeritüüpide pesakondades, kuid enamike kasvatajate poolt jäeti nood aretusest kõrvale. Õigupoolest peeti mägismaa terjerite juures kõige olulisemaks nende südikust ja sellist kehaehitust, mis võimaldas kaljusel pinnal saaklooma urgu järgneda ning nende värv ei olnud oluline. E. Malcolm pühendus peale sõjaväekarjääri lõppemist jahipidamisele ning terjerikasvatusele. Tema eelistus aretada valgeid (toona pigem kreemikat karva) terjereid olevat alguse saanud juhusest, kus ta jahi käigus jänese pähe maha lasi ühe oma parimatest terjeritest ning seejärel otsustas sarnaste juhtumiste

vältimiseks edaspidi vaid valgeid ja seega kergesti nähtavaid terjereid kasvatada.

Malcolmi koeri kutsuti tema tegutsemisajal pikalt Malcolmi kodukoha järgi Poltalloch'i terjeriteks. Meie enamike ajalooartiklite põhiallikas, Rawdon Lee 1894 aastal välja antud raamat „Terjerid“, avaldab väljavõtte kolonel Malcolmi kirjast raamatu „Dogs of Scotland“ autoritele, milles Malcolm kirjeldab oma poltallochi terjerite osavust jahikoertena, taiplikkust ja südikust. Ei ole kahtlust, et Malcolmi jaoks olid tema terjerite kõige olulisemad tunnused sellised, mis võimaldasid neil oma tööd teha. Varajaste westide karvkate ei olnud enamasti puhasvalge, vaid pigem kreemikas või kollakas, eriti võis seda olla kõrvapealne karv.

Ch. Morven, possibly the most important of all early stud dogs in England, whelped 1905.

Ch Morven, oluline aretusisane 20 sajandi algusest – avaldatud Marvin. J. westieraamatus 1977.

Toonased westied ja šotlased sarnanesid üksteisele märksa enam kui praegu – šotlased olid sihvakamad ja pisut kõrgemate jalgadega kui tänapäeval, westied aga omakorda pikema peaga ning samuti pisut pikema-saledama kehaga. Väidetavalt olevat Malcolm ise soovinud, et nende nimetus väljendaks nende kodumaad laiemalt ning hindaks ka teisi kasvatajaid. Samas Šotimaa piirkonnas oli mitmeid kasvatajaid, kelle kasvandikke leidub nii šoti terjerite kui westiede kui cairnide vanades sugupuudes. Seega levis 19. ja 20. sajandite vahetuse paiku nimetus west highlandi valge terjer. Kui 1899. aastal oli näitusel eraldi klass valgetele šoti terjeritele, siis 1904. aastal

moodustati West Highland White Terrier Club ja 1907 aastal oli näitusel juba omaette klass ka westiedele. Samal 1907. aastal lisati west highlandi terjer ka Inglismaa Kennelklubi tōuraamatusse. Westie tänane välimik kujunes eelkõige peale teist maailmasõda toimunud aretustöös. Keha muutus pisut toekamaks ja lühemaks, peakuju ümaramaks, kujunes praegune säravate nõöpsilmadega westie ilme. 1976 aastal võitis Crufts'i Best in Show tiitli west highlandi terjer Ch Dianthus Buttons (om K. Newstead & D. Taylor), omadele Bertie.

The West Highland White Terrier CH. DIANTHUS BUTTONS
Crufts BIS 1976 (Handled by Mr. Geoff Corish) and owned by Mrs. Newstead and Mrs. Taylor
Photo by Diane Pearce.

Crufts'i BIS 1976 aastal Ch Dianthus Buttons (foto: internet)

Crufts'i BIS tiitli on võitnud ka west highlandi terjerid Ch Olac Moon Pilot (1990 aastal) ja Ch Burneze Geordie Girl (2016 aastal).

Ch. Elfinbrook Simon.

Ch Elfinbrook Simon, avaldatud Marvini raamatus 1977.

Westminster'i näitusel on westie'd seni võidutsenud kahel korral. Inglismaalt USA-sse ekspordid kuulsa Wolvey kenneli päritolu Ch. Wolvey Pattern of Edgerstoune 1942 aastal ja Ch. Elfinbrook Simon 1962 aastal. Elfinbrook

Simoni võidule järgnes westide populaarsuse plahvatuslik tõus USA-s ja Kanadas ning mõneti võib just Simonile tugineda westide praegune ülemaailmne populaarsus. Simonit näidati paljudel näitustel kogu USA-s kusjuures BIS tiitli saavutas sellel aastal kaheteistkümnel näitusel!

On tõuge, isegi terjerite hulgas, keda klantspiltidel peaaegu kunagi ei kohta ja keda ei näe ühegi kuulsusega armsasti istumas. Westied sellise tagasihoidliku kuulsusega kindlasti pole. Westie on visuaalselt väga atraktiivne, tema säravvalge kasukas ja terane pilk meelitavad ligi nii kuulsusi kui tavalisi inimesi. Atraktiivne westie sädeleb lisaks näituseringidele sagedasti ka telesaadetes või reklaamides. Alljärgnevalt esitleme mõnda nendest.

Kuulus filmirežissöör, õudusfilmide esiisa Alfred Hitchcock pidas eelkõige sealyhami terjereid, kuid suure koerasõbra kodus leidis alati ka westiesid.

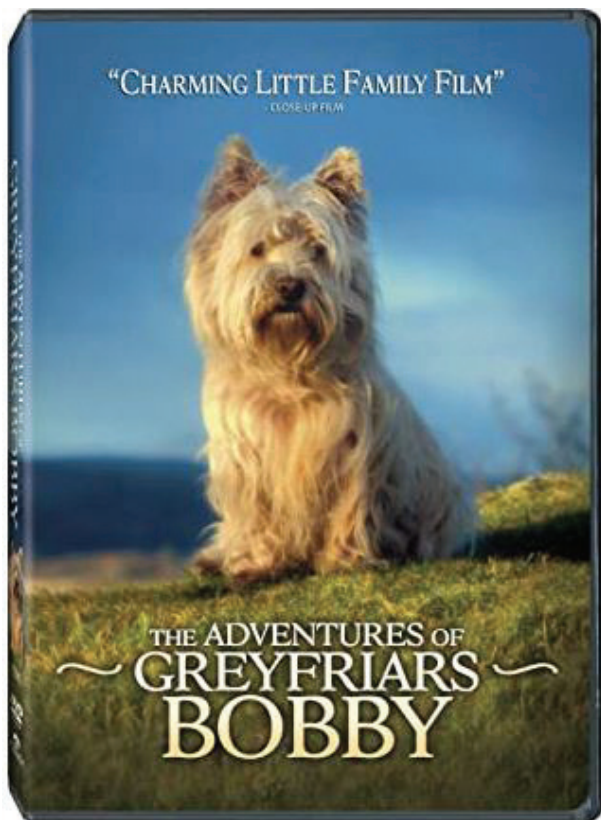

Alfred Hitchcock ja tema westie. Allikas: internet.

Hollywoodil on olemas ka päris oma terjeriskandaal: 2005 aastal esitleti filmi „Greyfriars Bobby seiklused“, mille peategelane on ajalooline „isik“, oma truudusega kuulsaks saanud skye terjer Bobby, keda ka meie ajakirjas

AJALUGU

on mainitud. Režišöör valis peaosalist täitma aga westie, kuna too nägevat filmilinal parem välja. Skandaal missugune!

Grayfriars Bobby filmi reklaampilt, allikas internet.

Maailmakuulus disainer-moelooja Ralph Lauren ja tema moemaja kasutasid teatud perioodil westiedest modelle nii rõivaste kui muude toodete reklaamimisel.

Ralph Laureni polosärke reklaamimas. Allikas: internet

Westie koos sõbra šotlasega kaunistab juba rohkem kui sada aastat „Black & White“ nimelise viskimargi logo. Legendi kohaselt olevat James

Buchanan oma viskikompanii asutamisel 1884 aastal valinud oma märjudest reklaamima šoti päritolu terjerid. Peale aastakümneid reklaamnäoks olemist on must ja valge koer nüüdseks jõudnud ka pudeli etiketile.

Tüüpiline Black & White viski reklaamplakat. Allikas: <https://www.peachridgeglass.com/2012/08/buchanans-black-white-scotch-whisky-advertising/>

Westie'd on atraktiivsed modellid aga sellegipoolest tõelised südikad terjerid – lõbusad, intelligentsed ja õigele terjerile kohaselt enesekindlad ning vaprad.

Kasutatud allikad:

Leighton, R. „Dogs and all about them“, 1910 London

Lee, R. „A history and description of the modern dogs of Great Britain and Ireland Dogs. The Terriers“, 1894 London

Marvin, J. T. „West Highland White Terrier“, 1977, New York.

TERJERI SILUETTIDEGA ILUSAD
KINGITUSED JA PRAKTILISED
AKSESSUAARID

TOIMETAME OSTUD
TURVALISELT
PAKIAUTOMAATI

NORNA

 /NornaCatandDog

 www.osta.ee / Eesti Disain / Norna Design

BALTER
WINNER
2021

49. TERJERITE
ERINÄITUS

22.08.2021 Luige baas, Harjumaa

Võitjad saavad tiitli
BalTer Winner 2021; BalTer Junior Winner 2021; BalTer Veteran Winner 2021

KOHTUNIKUD:

Maria-Luisa Doppelreiter, Austria; Ladislav Frnco, Tšehhi

INFO:

Margot Oder (EST, RUS, ENG); +372 56684649; info@terrier.ee; www.terrier.ee

REGISTREERIMINE:

<http://online.kennelliit.ee>; info@terrier.ee

NB! Näitus toimub vastavalt riigi poolt kehtestatud piirangutele.
Registreerumine on osa näituse ettevalmistusprotsessist, mida ei saaks ajaliselt edasi lükata.

TEADAANDED JA RISTSÕNA

Kuna praeguse ajastu märgiks on ebaselgus, siis paraku paistab see välja ka Terjeriühingu teavitustes.

* TERJERITE ERINÄITUS BALTER 2021 on plaanitud 22.augustile ja täpsem informatsioon näituse kohta on ajakirjas reklaamina leitav.

* Juba teist ETÜ erinäitust järjest pärinevad auhindadeks välja pandud karikad kenneli Katherina's Land auhinnakogust - täname selle eest Jekaterina Kantijevskajat.

* Majandusaasta aruanne vajab juuni lõpuks kinnitamist ja loodetavasti saab selle kinnitada ikka ETÜ üldkoosolek, mis toimub esimesel võimalusel lähtuvalt piirangute leevendustest ja ajalistest võimalustest.

* Plaanitud koolitusi ja terjeripäeva, mis juba eelmisel aastal vahele jäid, on ka sel aastal riskantne ajakavasse panna, sest kõik sügisesed nädalavahetuse päevad on edasi lükatud näitustega kaetud. Iga ettevalmistus nõuab ressursi, nii ajalist kui finantsilist ja priisata pole meil kummagagi.

* Ajakirja edasine ilmumine sõltub samuti meie ühingu materiaalsetest võimalustest ja ootame ikka firmade ja kliinikute toetust, mis trükikulusid leevendaks.

* Eelmises ajakirja numbris ilmunud ristsõna võitjad on Maris Uustalu ja Rain Nõmmik.

* Alloleva ristsõna vastuseid ootame info@terrier.ee meilile - **esimene ja kümnes vastuse saatja saab ETÜ poolt auhinna.** Aktiivset lahendamist ja pange ikka oma vastused teele!

	2	MÖÖNEV SIDESÕNA	MILDER, MUUSIK	REEDE	HAUTATUD JA HAKITUD TOIDUMASS PLUTOONIUM		KAKS HOBUSE-RAUDA LOS ANGELES	ROOMA 500.	LIIKLEMIS-RAJATISED
INIMESE NELJAJALGNE SÖBER					VÄIKSED SUKELPARDID ETIOOPIA KEISRI TIITEL				
KEHAOSA				NINA-SIMONE MILLIMEETER, ISIKUKOOD		KOERA MAGAMIS-KOHT SIDESÕNA			
HAMBAKIVI HOIAB ÄRA ... JA HAMMASTE HOOLDUS						KOLMAPÄEV, ESMASPAEV, ÖLIRIKKAID PUUVILJU			
KOERTE JAOKS ON LIHA-KONSERV									
...									
EHK		ÖEL				LIITER	KORRUS	SILMAHAIGUS (ESINEB KA KOERTEL) STRONTSIUM SEKUND	VAIKNE KOERA MÖJUTUSVAHEND
SEE-SAMUNE		... TINTSE, MUUSIK				OMANDA	KILOMEETER	FOSFOR	LAPSEOOTEL (KOERAD)
POSTKAST			KOERA LAPSE KERGE VASTAND					VÄIKE JALUTUS-KÄIK HÄRRÄ	LÄÄGE
			VARBEHITIS VÄÄVEL KAELAEHE		NAISENIMI			HARULDANE NAISENIMI	
					JAHILO			OHUKE KIHT	
				LÖUNA-AAFRIKA VABARIIK TEISIPÄEV					
KULAKLIK ISIK						KURJUS INGL K PALL VÄLJAS		NJUUTON FÜÜSILISEST ISIKUST ETTEVÕTJA	TEELUSIKATAIS IIAL
3									
ELMAR		KAAREL EELMA		LANTAAN		VÕIDUMEENE			
		.EESTI		URMAS AARO		BOOR, URAAN			JOOD
...KÄRG			TEEB HUNDI HÄALT LÄMMASTIK			VAATA MEETER SENT		MEHENIMI	PÄIKSETÖUSU ILMKAAR
								ROOMA 50.	KAALIUM
KUTSUV HÜÜE									LEHEKÜLG
		7							

RISTIK

K.N. 2021

Ristsõna autor Külli Nidermann

AASTA TERJER-2020 TULEMUSED

AASTA TERJER 2020

1. 141 punkti, airedale'i terjer **SAREDON DELIVERANCE** Jekaterina Kantijevskaja & John Averis
2. 79 punkti, dandie dinmont'i terjer **DANCHESTER'S QUALITY APPROVED** Kristine Maria Siitam
3. 77 punkti, austraalia terjer **ARMIRELLI BORN LEADER** Anne-Lii Sild

AASTA WELSHI TERJER 2020

AK MIL VISTA JUBILEE JAZZ, Aivi Kabur

AASTA EESTIS SÜNDINUD TERJER 2020

austraalia terjer **ARMIRELLI BORN LEADER** Anne-Lii Sild

AASTA JUUNIORITERJER 2020

1. 49 punkti, austraalia terjer **ARMIRELLI PRIVATE PARTY**, Anne-Lii Sild
2. 34 punkti, cairni terjer, **NO COPYRIGHT WILD HONE PIE**, Anu-Sirje Keerd
3. 31 punkti, welshi terjer **AK MIL VISTA BRIXTON RIOT**, Anu-Sirje Keerd & Tõnu Kull

AASTA VETERANTERJER 2020

1. 72 punkti, welshi terjer, **AK MIL VISTA JUBILEE JAZZ**, Aivi Kabur
2. 31 punkti, jack russel'i terjer, **HUOLETON ESTRO**, Kristine Maria & Henri Siitam
3. 14 punkti, skye terjer, **JUGER EDELWEISS HENNESY XO**, Julia & Mihhail Knut

AASTA TERJERIKASVATAJA 2020

1. 131 punkti, welshi terjer, **AK MIL VISTA**, Anu-Sirje Keerd

AASTA AGILITY TERJER 2020

1. 58 punkti, austraalia terjer, **ARMIRELLI HOT DATE**, Ingrid Sats
2. 56 punkti, austraalia terjer, **ARMIRELLI IN GOOD HANDS**, Anne-Lii Sild & Rita Annus

AASTA KUULEKUS TERJER 2020

1. 17 punkti, vene must terjer, **JUGER EDELWEISS NOCHNOY FORSAZH**, Julia & Mihhail Knut
2. 6 punkti, vene must terjer, **JUGER EDELWEISS RAZVEDKA BOYEM**, Julia & Mihhail Knut

AASTA JAHIKATSETERJER 2020

1. 10 punkti, welshi terjer, **AK MIL VISTA TIGER LILY**, Aivi Kabur

DANCHESTER'S QUALITY APPROVED

ARMIRELLI PRIVATE PARTY

AK MIL VISTA BRIXTON RIOT

HUOLETON ESTRO

ARMIRELLI HOT DATE

JUGER EDELWEISS RAZEDKA BOYEM & JUGER EDELWEISS NOCHNOY FORSAZH

ARMIRELLI BORN LEADER

NO COPYRIGHT WILD HONE PIE

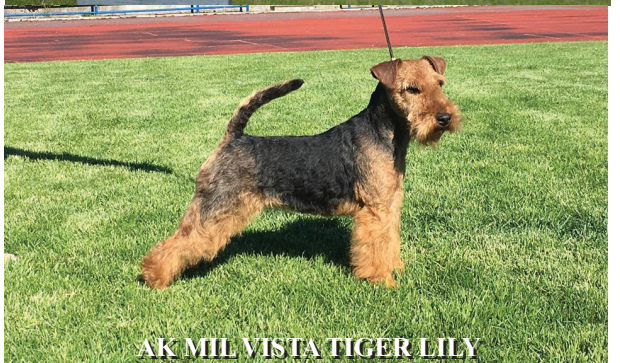
AK MIL VISTA JUBILEE JAZZ

JUGER EDELWEISS HENNESSY XO

ARMIRELLI IN GOOD HANDS

AK MIL VISTA TIGER LILY